

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA
Katedra ústavního práva a politologie

PODÁVÁME ÚSTAVNÍ STÍŽNOST

Jaroslav Benák a kolektiv

PODÁVÁME ÚSTAVNÍ STÍŽNOST

muni
PRESS

PODÁVÁME ÚSTAVNÍ STÍŽNOST

Jaroslav Benák a kolektiv

Masarykova univerzita
Brno 2016

Tato publikace vznikla na Masarykově univerzitě v rámci projektu „Inovace předmětu Řízení před Ústavním soudem“ č. MUNI/FR/0975/2015 podpořeného z programového rámce Fond rozvoje MU v roce 2016.

Recenzent: JUDr. Maxim Tomoszek, Ph.D.

© 2016 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-8444-5

Obsah

Úvod.....	7
1 Život ústavní stížnosti.....	9
1.1 Podatelna.....	10
1.2 Založení spisu.....	12
1.3 Přidělování soudcům.....	13
1.4 Ukončení řízení.....	15
2 Příprava ústavní stížnosti pohledem advokáta	18
2.1 Obecná východiska.....	18
2.2 Charakteristické znaky ústavní stížnosti	19
2.3 Ústavní stížnost jako prostředek ochrany ústavně zaručených základních práv	21
2.4 Normativní kontext.....	21
2.5 Na osobě soudce záleží.....	25
2.6 Proces vzniku ústavní stížnosti.....	26
2.6.1 Vyhodnocení, zda ústavní stížnost bude podána.....	26
2.6.2 Příprava argumentace.....	28
2.6.3 Formální náležitosti.....	30
3 Náležitosti ústavní stížnosti	34
3.1 Obecné náležitosti ústavní stížnosti.....	34
3.2 Zvláštní náležitosti ústavní stížnosti	38
3.2.1 Tvzení porušení lidských práv	38
3.2.2 Lhůta.....	40
3.2.3 Kopie napadeného rozhodnutí.....	42
3.3 Shrnutí	42
4 Struktura ústavní stížnosti	44
4.1 Titulní strana.....	45
4.2 Narace.....	47
4.3 Argumentace.....	47
4.4 Petit.....	49

5 Místo závěru.....	51
5.1 Formální náležitosti.....	51
5.2 Narace.....	51
5.3 Argumentace.....	51
5.4 Petit.....	51
5.5 Celkový dojem z podání	52
Literatura a další použité zdroje.....	53
Autorský kolektiv.....	54

Úvod

Předkládaný text je primárně určen pro studenty povinně volitelného předmětu Řízení před Ústavním soudem vyučovaného na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Záměrem textu je pomoci studentům v rozvoji praktických právnických dovedností potřebných pro psaní podání k Ústavnímu soudu, zejména ústavních stížností.

Úkolem ústavní stížnosti je přesvědčit. Přesvědčit asistenta soudce, že má smysl případu věnovat pozornost. Přesvědčit soudce, že mají stížnosti vyhovět. Úspěšnost stížnosti tak závisí na mnoha faktorech, nad kterými má stěžovatel velmi omezenou kontrolu. I velmi kvalitně sepsaná ústavní stížnost může být odmítnuta. Ať už proto, že konkrétní skutkové okolnosti neumožňovaly dojít k závěru, že stěžovatelova základní práva byla porušena, či proto, že „Ústavní soud neměl svůj den“.¹ Od tohoto textu tak nelze očekávat zaručený návod na úspěch. Slibujeme si od něj však, že umožní svým čtenářům alespoň neopakovat nejčastější chyby.

Díky podpoře z Fondu rozvoje Masarykovy univerzity jsme mohli do přípravy rukopisu zapojit odborníky z praxe. Pohled těch, kteří ústavní stížnosti pravidelně píšou, či se jimi zabývají „na druhé straně barikády“ je velmi cenný.

Úvodní kapitola sepsaná Lubomírem Majerčíkem, vedoucím Oddělení dokumentace a analytiky Ústavního soudu, provází čtenáře jednotlivými fázemi řízení před Ústavním soudem. Díky této kapitole je možno získat představu, kdo všechno a v jakých kontextech, bude ústavní stížnost číst, a tomu se při psaní stížnosti přizpůsobit.

Ve druhé kapitole advokát Ondřej Moravec shrnuje svou dlouholetou praxi z řízení před Ústavním soudem. V textu lze najít řadu užitečných doporučení pro jednání s klienty, kteří mají zájem ústavní stížnost podat, i pro vlastní psaní ústavních stížností.

Další kapitoly se soustředí na jednotlivé aspekty psaní ústavní stížnosti. Text Martiny Grochové je věnován formálnímu náležitostem stížností. Kapitola Jaroslava Benáka a Josefa Šípa je věnována jednotlivým prvkům struktury ústavní stížnosti.

---

¹ Je přitom příznačné, že stěžovatelé budou zpravidla svůj neúspěch připisovat té druhé možnosti, kdežto odůvodnění odmítavých usnesení možnosti první.

---

1 Život ústavní stížnosti

Jakkoli Ústavní soud dohlíží na to, aby řízení před obecnými soudy neprobíhalo nadměrně formalistickým způsobem, nevstřícným vůči veřejnosti, málo je známo o tom, jakým způsobem pracuje sám Ústavní soud s návrhy na zahájení řízení. Přestože je příslušná právní úprava veřejně dostupná, může být pro leckoho těžko srozumitelná a obtížně představitelná v praxi. Je proto namístě stručné přiblížení oběhu spisů po Ústavním soudě. Pryč jsou už doby, kdy Ústavní soud přijímal podání v řádu stovek ročně. Dnes se jedná o cca 4000 návrhů na zahájení řízení za kalendářní rok, což odpovídá přibližně 16 novým návrhům v jednom pracovním dni. Ke každému takovému návrhu a založenému spisu však může být průběžně doručována řada dalších písemností, což klade vysoké nároky na proces jejich řádného zpracování.

Pravomoci a působnost Ústavního soudu jsou vymezeny Ústavou a zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu (dále také ZÚS), aktivní legitimaci a lhůty k různým typům podání před Ústavním soudem specifikuje ZÚS, přičemž pro řízení před Ústavním soudem se přiměřeně použijí ustanovení občanského soudního řádu a předpisy vydané k jeho provedení. Formální pravidla pro doručování a další nakládání s ústavní stížností dále upřesňuje Kancelářský a spisový řád (ve znění Org. 74/13 ze dne 9. 10. 2013, dále také KSŘ), přijatý plénem Ústavního soudu podle § 11 odst. 2 písm. k) ZÚS.

Podmínky, za jakých soudní instituce přijímají podání, jsou určeny zákonou právní úpravou, od níž se odvíjí podrobnější vnitřní předpisy. Tato pravidla ztělesňují napětí mezi ústavním předpokladem náležitého přístupu k soudu a snahou o efektivní fungování justice. Bez stanovení formálních předpokladů pro podání by sice soud působil vstřícným dojmem pro účastníky řízení, tato velkorysost by ale zároveň mohla vést k jeho paralyzaci, což by mělo přirozený dopad i na práva stran sporu. Na druhou stranu soud s přísnými kritérii by si sice ušetřil kapacitu pro efektivní řízení, málokdo by ale vstupním filtrem prošel, čímž by utrpěla legitimita i důvěryhodnost takového orgánu.

1.1 Podatelna

Ústavní stížnost lze podat poštou, e-mailem na elektronickou podatelnu, datovou schránkou, telefaxem nebo osobně na podatelně, nelze ji však podat ústně. Pokud je doručována e-mailem bez připojeného uznávaného elektronického podpisu, telefaxem či na technickém nosiči dat, musí být ve lhůtě tří dnů doplněna písemně, jinak k ní Ústavní soud nepřihlíží. Dnem doručení návrhu je řízení zahájeno. Této obecné úpravě se vymyká situace, kdy je to sám senát či plénum jako subjekt oprávněný podat dle ZÚS návrh na zrušení zákona nebo jiného právního předpisu či jejich ustanovení. V takovém případě je řízení zahájeno dnem příslušného rozhodnutí.

Tabulka 1: Navrhovatelé v řízení před Ústavním soudem v letech 2010–2015

Fyzická osoba	18 970 (77 %)
Právnícká osoba	5 164 (21 %)
Obec, zastupitelstvo	298 (1 %)
Obecný soud	100
Jiný státní orgán	51
Ministerstvo	46
Skupina senátorů	30
Politická strana	28
Skupina poslanců	16
Senát ÚS	15

Pramen: Ústavní soud.

Tabulka zachycuje prvních deset nejčastějších navrhovatelů. V letech 2010–2015 přijal Ústavní soud dle databáze NALUS 24 600 rozhodnutí (včetně procesních), jedno takové rozhodnutí mohlo být iniciováno i více navrhovateli.

Datová schránka dnes představuje nejčastější způsob doručování (přibližně ve 2/3 případech). Takovéto podání, stejně jako podání e-mailem s opatřeným

zaručeným elektronickým podpisem, má povahu originálu² a je trvale archivováno v elektronickém spisu v elektronické evidenci podání. Ostatní písemná podání se scannují a rovněž jsou vložena do elektronické evidence podání. Je proto zároveň veden spis v elektronické i písemné podobě, dle KSŘ elektronický spis kopíruje obsah spisu listinného a musí mu odpovídat. Tento přístup zajišťuje hladkou práci se spisem i bez jeho fyzické přítomnosti. Jsou do něj scanována i rozhodnutí obecných soudů. Výjimku představují pouze obsáhlejší materiály, které mohou být kopírovány z vyžádaných spisů z řízení před obecnými soudy, pro svou objemnost se scanovat nemusí.

Veškeré došlé písemnosti roztrídí podatelna na písemnosti patřící soudní správě a písemnosti týkající se soudního výkonu. Ty jsou pak předány úseku lustra, který podle jména a příjmení či názvu navrhovatele či podle spisové značky nebo jednacího čísla rozhodnutí, proti němuž podání směřuje, rozdělí písemnosti na věci nové, kterými je zahajováno řízení před Ústavním soudem, a písemnosti určené do už existujících spisů³.

Pakliže se jedná o písemnosti, jimiž je zahajováno řízení, výsledek lustrace se vyznačí na první straně úvodního podání, a to otiskem razítka, datem a podpisem příslušného pracovníka, který lustraci provedl. Podání se označí textem „Nepředchází“ a založí se nový spis. Ten následně tvoří všechny písemnosti, jež se vztahují k téže věci (podání, vyjádření, protokoly, záznamy, rozhodnutí apod.). Výsledek lustrace je důležitý také proto, aby soudci byli informováni o tom, že daný stěžovatel už v nějaké věci v minulosti řízení

² Již v roce 2006 judikatura Ústavního soudu připouštěla ústavní stížnost v elektronické podobě s uznávaným elektronickým podpisem bez písemného doplnění ve lhůtě tří dnů (nález sp. zn. IV. ÚS 319/05 ze dne 24. 4. 2006). Podání učiněná datovou schránkou jsou dle KSŘ akceptována i bez zaručeného elektronického podpisu. Takovýto postup očekává Ústavní soud i od obecných soudů – v nálezu sp. zn. II. ÚS 3042/14 ze dne 19. 1. 2016 vyhověl stěžovateli, jemuž odvolací soud zamítl stížnost s odůvodněním, že datová zpráva nebyla podepsána elektronickým podpisem. Ústavní soud s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu označil takovýto postup za přepjatý formalismus porušující právo stěžovatele na spravedlivý proces, resp. na přístup k soudu. Jako problematická byla v minulosti vnímána otázka plné moci, u níž v případě podání datovou schránkou advokáta chybí autentizace podpisu stěžovatele. Plénum Ústavního soudu se však shodlo na tom, že nebude považovat za vadu ústavní stížnosti absenci zaručeného elektronického podpisu stěžovatele na plné moci udělené advokátu, která je přílohou ústavní stížnosti zasláné tímto advokátem z jeho datové schránky.

³ Písemnosti týkající se skončených věcí jsou předány k vyřízení příslušným senátům nebo předsedovi v případě plenárních věcí.

vedl nebo aktuálně vede, což by mohlo mj. založit překážku věci zahájené či věci rozhodnuté dle § 35 ZÚS.

1.2 Založení spisu

Na spisovém obalu je uvedena spisová značka, která je spisu přidělena. Na jednotlivých písemnostech je při jejich zařazování do spisu vyznačena spisová značka a číslo listu – dohromady tvořící číslo jednací. Aby byly spisy rozlišitelné na první pohled podle obsahu, jsou opatřovány výraznými značkami. Jde-li o ústavní stížnost proti rozhodnutí, jímž je uložena, prodloužena či potvrzena vazba, spisový obal se opatří červeným razítkem s nápisem „VAZBA“. Jde-li o ústavní stížnost proti rozhodnutí, jímž je uloženo, prodlouženo či potvrzeno jiné rozhodnutí o omezení osobní svobody (např. zdravotní detence, zajištění cizince, omezení svobody žadatele o azyl, nařízení ústavní výchovy), s výjimkou trestního rozsudku odsuzujícího k trestu odnětí svobody, spisový obal je opatřen červeným razítkem s nápisem „DETENCE“. Usnesl-li se předseda Ústavního soudu o neuveřejnění údaje o totožnosti, opatří se spisový obal červeným razítkem s nápisem „ANONYMIZACE“.

Nový spis (každé podání) je zapsán do příslušného rejstříku. V rámci soudního výkonu jsou senátní rejstříky označené I. – IV. ÚS, plenární rejstříky Pl. ÚS. Dále je veden rejstřík stanovisek pléna ve věci odchýlných právních názorů dle § 23 ZÚS označený Pl. ÚS-st. a rejstřík pro kárná řízení dle § 132 a násl. ZÚS označený K. Spisová značka je tak tvořena údajem o příslušném rejstříku, pořadovým číslem v rejstříku a letopočtem za lomítkem⁴. Nikdy se v průběhu řízení nemění, a to ani v případě rotace soudců v senátech⁵. Číslo senátu ve spisové značce je předurčeno soudcem zpravodajem, jemuž je věc přidělena.

---

⁴ Do roku 2007 měl každý senát svou číselnou řadu, od roku 2007 je vedena jednotná číselná řada bez ohledu na označení senátu. V rámci letopočtu se uvádí vždy pouze dvoučíslí (např. Pl. ÚS 6/09), výjimkou byl rok 2000 (např. IV. ÚS 23/2000).

⁵ Od počátku činnosti Ústavního soudu v roce 1993 bylo obsazení všech čtyř senátů Ústavního soudu po celou dobu výkonu mandátů jednotlivých soudců neměnné. Složení senátů se tak měnilo pouze v důsledku zániku mandátů jednotlivých soudců. Dne 15. prosince 2015 přijalo plénum Ústavního soudu pod č. Org. 60/15 rozhodnutí o ustavení senátů, podle něhož počínaje rokem 2016 dojde vždy ve dvouletých cyklech k přesunu čtyř soudců mezi jednotlivými senáty.

1.3 Přidělování soudcům

Přidělování spisů soudcům se řídí rozvrhem práce⁶ Ústavního soudu, který nejpozději do 15. prosince stanoví na příští kalendářní rok předseda Ústavního soudu podle obecněji formulovaných pravidel rozdělení agendy přijatých plénem. Tyto dva dokumenty v první řadě vymezují věci, které patří do působnosti senátů, a věci, které patří do působnosti pléna. Do působnosti pléna spadají:

- návrhy na zahájení řízení uvedené v § 11 odst. 2 a 3 ZÚS, což jsou především řízení o kontrole norem, dále např. rozhodování o stanoviscích k právnímu názoru senátu, které se odchyľuje od právního názoru ÚS vysloveného v nálezu, rozhodování o návrzích na obnovu řízení a následném obnoveném řízení, rozhodování o úpravě vnitřních poměrů a ustanovení senátů a rozdělování agendy mezi nimi;
- věci, o nichž si podle § 11 odst. 2 písm. k) ZÚS plénum vyhradilo rozhodování. Takovéto rozhodnutí o atrahování působnosti přijímalo plénum Ústavního soudu v minulosti téměř každé dva roky. Postupně dochází k jeho zjednodušování. Jako příklady z dnešní doby lze proto uvést kompetenční spory nebo řízení o ústavních stížnostech proti rozhodnutí nebo jinému zásahu orgánu veřejné moci, je-li účastníkem řízení nebo vedlejším účastníkem řízení o ústavní stížnosti prezident republiky, vláda, předseda vlády, Parlament nebo některá z jeho komor, předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu nebo předseda Senátu Parlamentu nebo jiný orgán komory Parlamentu.

Návrhy na zahájení řízení, které nepatří do působnosti pléna, patří do působnosti senátů.

Senátní věci se přiděľují v každém přiděľovacím kole podle data nápadu a abecedního pořadí všem soudcům podle jejich jména. V praxi to znamená, že se všechna podání, která byla doručena v průběhu uplynulého dne, seřadí podle abecedy. V tomto pořadí jsou přiděľena soudcům v návaznosti na to, jakým jménem soudce předchodí den přiděľování skončilo (aby se každý den nezačínalo soudcem Ludvíkem Davidem). Nezáleží tedy na tom, kdy je v průběhu dne podání doručeno, ani jakou cestou se tak stalo. Jinak

⁶ Schválený rozvrh práce je dle KSŘ zveřejněn na úřední desce a webových stránkách soudu.

by bylo přidělení ovlivnitelné tím, kdy jsou doručeny datové zprávy, kdy dorazí poštovní doručovatel nebo v jakou hodinu se dostaví navrhovatel na podatelnu.

Výjimky z tohoto pravidla jsou specifikovány v rozvrhu práce. Především to je snížení nápadu pro funkcionáře,⁷ dále se pamatuje na krátkodobou i dlouhodobou nepřítomnost soudců, zánik funkce soudce nebo jmenování nového soudce. Plenární agenda je rozdělována na základě podobných principů, funkcionáři ale nemají snížený nápad. Na rozdíl od senátních věcí může být na návrh soudce zpravodaje a se souhlasem pléna věc přidělena jinému soudci, souhlasí-li s tím.⁸

Po přidělení věci soudci zpravodají a určení spisové značky a příslušného senátu, jde-li o věc senátní, je v každé věci automaticky vygenerováno sdělení navrhovateli (akceptační dopis), které obsahuje údaj o přidělené spisové značce, soudci zpravodají a o složení příslušného senátu. Další oběh ústavní stížnosti závisí na praxi jednotlivých soudcovských pracovišť. Je zřejmé, že daleko více úkonů bude následně učiněno ve věcech, které jsou soudcem zpravodajem vyhodnoceny jako potenciálně nálezové (žádosti o vyjádření, vyžádání spisů od obecných soudů apod.).

V průběhu řízení je možné nařídit ústní jednání, nicméně po přijetí zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, účinného od 1. 1. 2013, se od ústních jednání upouští. Novelizované znění § 44 ZÚS předpokládá, že ústní jednání bude nařízeno, lze-li od něj očekávat další objasnění věci. Proto ještě v roce 2011 bylo konáno 8 veřejných ústních jednání v plenárních věcech a 20 ve věcech senátních, ale v letech 2014 a 2015 už nebylo svoláno žádné.

O ústním jednání se sepisuje protokol. Protokol se následně sepisuje i o poradě a hlasování senátu či pléna, v zalepené obálce se stává součástí

---

⁷ V každém druhém přidělovacím kole se vynechá předseda a místopředsedkyně Ústavního soudu a v každém třetím přidělovacím kole místopředseda Ústavního soudu dle Rozvrhu práce Ústavního soudu na období od 1. ledna 2016. Funkcionáři nejsou pevně zařazeni do senátů.

⁸ K ústavní konformitě rozvrhů práce se Ústavní soud vyjadřoval v řadě nálezů, aktuálně např. v nálezu sp. zn. I. ÚS 2769/15 ze dne 15. 6. 2016.

spisu. Originál, podepsaný předsedou senátu nebo soudcem zpravodajem, se zakládá do spisu. Stejnopisy jsou následně doručovány účastníkům a vedlejším účastníkům řízení.

1.4 Ukončení řízení

Průměrná délka řízení v ukončených věcech v letech 2006–2015, v nichž bylo rozhodnuto nálezem, je přibližně 13 měsíců, kdežto průměrná délka řízení ve věcech, v nichž bylo v tomto období rozhodnuto odmítnutím pro zjevnou neopodstatněnost, je přibližně necelých 6 měsíců⁹.

Tabulka č. 2 – Výroky Ústavního soudu v letech 2010-2015

Odmítnuto pro neopodstatněnost	16 763 (68 %)
Odmítnuto pro nepřipustnost	3 159 (13 %)
Odmítnuto pro neodstraněné vady	2 446 (10 %)
Vyhověno	1 208 (5 %)
Odmítnuto pro nedodržení lhůty	1 081 (4 %)

Pramen: Ústavní soud.

Tabulka zachycuje nejčastější výroky vynesené Ústavním soudem v letech 2010–2015. V těchto letech Ústavní soud přijal dle databáze NALUS 24 600 rozhodnutí, u každého z nich může figurovat více výroků. V tomto období bylo celkově přijato 22 534 odmítavých usnesení (92 %), zatímco zamítavých nálezů bylo vyneseno 1 %.

Formální ukončení řízení závisí v detailech na jednotlivých typech řízení. Rozhodnutí o ústavní stížnosti se stává pravomocným a vykonatelným, jakmile bylo doručeno všem účastníkům řízení a vedlejším účastníkům. Protože ZÚS vyžaduje povinné zastoupení účastníka advokátem, doručuje Ústavní soud svá rozhodnutí výlučně právnímu zástupci účastníka, a to prostřednictvím datových schránek. Jde-li o podání, jež není návrhem, je věc skončena doručením vyrozumění o odložení, příp. sdělení (ve věcech vedených v rejstříku Spr), podatelci. V případě řízení o zrušení zákonů a jiných právních

⁹ Ročenka Ústavního soudu za rok 2015, s. 61.

předpisů se nález stává pravomocným a vykonatelným vyhlášením ve Sbírce zákonů, případně může Ústavní soud stanovit jiný den. V řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora zase vyhlášením nálezu pozbývají platnosti rozhodnutí jiných orgánů, která mu odporují. Na vyhlášení je dle ZÚS vázáno i rozhodnutí o ústavní žalobě proti prezidentu republiky.

Spisy ve skončených věcech, ve kterých už nejsou stanoveny další procesní úkony, jsou odevzdány do úschovy ve spisovně. V průběhu řízení mohou do spisů nahlížet účastníci a vedlejší účastníci nebo jejich právní zástupci – advokáti vybavení zvláštní plnou mocí, z tohoto oprávnění nepraktickým způsobem vylučuje § 31 ZÚS advokátní koncipienty. Volnější přístup je možný po skončení řízení, kdy nahlížení není omezeno pouze na advokáty. Vítané zjednodušení má přinést plánovaná možnost dálkového nahlížení do elektronických verzí spisů.

Před zveřejněním je nutné v rozhodnutí anonymizovat údaje o totožnosti účastníků a vedlejších účastníků řízení, jejich zástupců, svědků a znalců. Do roku 2012 se tyto údaje v zásadě nezveřejňovaly, nová právní úprava obsažená ve výše zmíněném zákoně č. 404/2012 Sb. tento přístup obrátila, údaje o totožnosti účastníků se až na výjimky zveřejňují. K anonymizaci podle § 59 odst. 3 ZÚS dojde, stanoví-li tak zvláštní zákon nebo vyžadují-li to důležité zájmy těchto osob nebo státu anebo mravnost. Je tedy na osobě, která se domáhá nezveřejnění svých údajů o totožnosti, aby vyjádřila přání a odůvodnila ho, a to kdykoli v průběhu řízení nebo i po jeho ukončení. Může tak ale učinit i předseda Ústavního soudu ex officio, podrobnosti jsou upraveny v § 66 KSŘ.

Rozhodnutí jsou následně publikována ve třech zdrojích informací. Nejobsáhlejší je internetová databáze nálezů a usnesení NALUS, která obsahuje veškerá rozhodnutí, jimiž končí řízení, a procesní rozhodnutí od roku 1993. Další platformou je Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, jež dle § 59 ZÚS obsahuje všechny nálezy, stanoviska pléna a případně i usnesení, jestliže se na tom shodne plénum. Třetím oficiálním zdrojem je Sbírka zákonů České republiky, v níž se vyhledávají nálezy, které jsou specifikované v § 57 odst. 1 ZÚS. Jedná se o šest typů řízení před

plénem Ústavního soudu, nejčastěji ve věci kontroly norem. Podle zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, jsou uveřejňována i sdělení Ústavního soudu, Ústavní soud může podle § 57 odst. 3 sám rozhodnout o tom, že do Sbírky zákonů bude zařazen i jiný dokument (např. senátní nález).

2 Příprava ústavní stížnosti pohledem advokáta

2.1 Obecná východiska

Z pohledu advokáta je dobrou ústavní stížností taková, které Ústavní soud vyhoví. Anebo ještě jinak: u dobře sepsané ústavní stížnosti nemá klient pocit, že finanční prostředky, které za její přípravu zaplatil, nevynaložil nadarmo. A to i v případě, kdy se výsledek nedostavil.

Pokud bychom však chtěli proniknout hlouběji a konkrétněji popsat, jak má advokát postupovat, aby jeho ústavní stížnost byla „dobrá“, dostaneme se na velice tenký led, neboť jakékoli měření kvality či správnosti procesních podání je záležitostí krajně problematickou a narážející na subjektivní představy jednotlivých aktérů. Smyslem této kapitoly proto není, a snad ani nemůže být, poskytnout čtenáři kuchařku či obecně platný návod a univerzálně správné řešení. Vždy zkrátka velmi závisí na zkušenostech a odborné intuici konkrétního advokáta, který je sepsáním ústavní stížnosti pověřen.

Následující odstavce proto budiž čteny jako velmi subjektivní náhled jejich autora, který si nenárokují akceptaci tam uvedených myšlenek jako obecně správných či dokonce univerzálně platných. Za účelem dosažení alespoň základní přezkoumatelnosti (či řekněme argumentační srozumitelnosti) dalších úvah proto je vhodné alespoň trochu přiblížit kontext, v němž ústavní stížnosti vznikají. Tento kontext totiž předurčuje formu i obsah ústavní stížnosti, neboť se jedná o vstupy, které by pisatel ústavní stížnosti měl při její přípravě zohlednit.

Na prvním místě je třeba zohlednit právní předpisy upravující institut ústavní stížnosti jakožto velmi specifický prostředek ochrany subjektivních práv (můžeme hovořit o normativním rámci), potažmo kompetence Ústavního soudu jako takového (co vůbec Ústavní soud smí). Nezanedbatelný význam však mají i faktory mimoprávní, tj. společenské realie, za kterých je o ústavních stížnostech rozhodováno.

Normativní rámec je předmětem pozornosti konstitucionalistiky. O místě ústavní stížnosti v systému ochrany subjektivních práv v rámci českého právního řádu již bylo leccos řečeno i napsáno, jedná se o téma velmi živé a aktuální. Naproti tomu onen sociologický pohled je v tuzemské odborné literatuře opomíjen.

Očima praktikujícího právníka se přitom právě tyto otázky jeví mimořádně důležité. Může být velmi užitečné vědět, který ústavní soudce bude o ústavní stížnosti rozhodovat, jaký je jeho hodnotový žebříček, jaké zásahy do sféry chráněné ústavně zaručenými základními právy pokládá za typově významné a hodné pozornosti. Z hlediska fungování systému jako celku může být významné všimnout si takových veličin, jako je např. procento úspěšných ústavní stížností v závislosti na soudci zpravodaji či poměr odlišných stanovisek v plenárních a senátních věcech. Můžeme si například položit otázku, zda je v souladu se zásadou rovnosti jednotlivců v právech, jestliže se poměr nálezů, jimiž je ústavní stížnosti vyhověno, mezi jednotlivými soudci zpravodaji významně liší.

2.2 Charakteristické znaky ústavní stížnosti

Ústavní stížnost zaujímá v systému prostředků ochrany subjektivních práv výsadní postavení. Jedná se totiž o **reálně poslední prostředek ochrany subjektivních práv**, který jednotlivci právní řád České republiky (v rovině vnitrostátního práva) nabízí. Z jiného úhlu nazíráno: Ústavní soud je na úrovni vnitrostátního práva soudem poslední instance, což znamená, že jím vyřčené se stává pro strany sporu konečnou pravdou.¹⁰ Případné vady či nesprávnosti odůvodnění rozhodnutí o ústavní stížnosti (ať již se jedná o meritorní nález, nebo o usnesení, jímž se ústavní stížnost odmítá) nemohou být zhojeny, ale ani konstatovány, což Ústavnímu soudu dává jistou svobodu potud, že nedopustí-li se porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, může určit samostatně míru detailnosti svého rozhodnutí. Lapidárně řečeno: stěžovatel nemá reálnou možnost efektivní polemiky o tom, zda jeho ústavní stížnost byla „odmítnuta řádně“, tj. zda

¹⁰ Pro účely tohoto konstatování abstrahujeme od možného, leč v praxi zcela raritního, obnovení řízení o ústavní stížnosti na základě odsuzujícího rozsudku Evropského soudu pro lidská práva.

jeho argumentace byla řádně vypořádána, a míra detailnosti odůvodnění tak je dána faktory pocházejícími primárně zevnitř Ústavního soudu a nikoli od nadřízené instance, neboť žádná taková neexistuje.

Pro stěžovatele (resp. advokáta) je tato skutečnost významná potud, že má, na rozdíl od jiných opravných prostředků, jen velmi omezenou možnost argumentace rozhodnutími nadřízeného instance; ratio této argumentace je totiž založeno na předpokladu, že nebude-li vyslyšena, vystavuje se soud nebezpečí, že jeho rozhodnutí bude zrušeno. V případě Ústavního soudu tato nadřízená instance chybí,¹¹ a proto nezbývá, než opírat se o rozhodnutí Ústavního soudu samotného, a dovolávat se vnitřní konzistentnosti. Pro Ústavní soud je nicméně výrazně snazší (než pro vrcholné obecné soudy) před případným rozkolem v judikatuře zavřít oči či jej případně zastříti odlišnostmi ve skutkovém stavu. Oproti partnerům z obecné justice totiž schází mechanismus, jímž lze konzistentnost vynucovat, jako tomu je např. u povinného využívání sjednocovací procedury před Nejvyšším či Nejvyšším správním soudem, jež je Ústavním soudem vynucováno skrze ústavně zaručené základní právo na zákonného soudce.

Z hlediska praktického má naopak jen zcela nepatrný význam zabývat se tím, zda ústavní stížnost skutečně není běžným opravným prostředkem, který stěžovatel má k dispozici, zda se jedná o opravný prostředek mimořádný či zcela specifický. Podstatné je, že ústavní stížnost takto funguje – jedná se o příležitost, a to příležitost poslední, jak zvrátit nepříznivé rozhodnutí obecného soudu.

Fenomén poslední příležitosti mnohdy vede k tomu, že se účastník řízení upne k naději ve zvrácení nepříznivého rozhodnutí obecných soudů a je připraven učinit vše pro to, aby nepříznivý výsledek zvrátil, a totéž očekává od advokáta. Odhodlání učinit v této fázi vedení sporu vše, co je jenom možné, nicméně poněkud kontrastuje s mizivým procentem úspěšnosti ústavních stížností (dlouhodobě se pohybujících v řádu jednotek procent).

---

¹¹ Lze sice pozorovat, že tuto funkci může s hrát case-law Evropského soudu pro lidská práva, nicméně jeho bezprostřední význam je s významem právního názoru nadřízené instance nesrovnatelný. Případná korekce, přijde-li vůbec, totiž přichází se značným časovým odstupem počítaným nikoli v řádu měsíců, nýbrž let, což bezprostřední vliv na judikaturu Ústavního soudu výrazně snižuje.

2.3 Ústavní stížnost jako prostředek ochrany ústavně zaručených základních práv

Pro účastníka řízení a jeho advokáta je primární **subjektivní funkce ústavní stížnosti**; stěžovatel je pochopitelně motivován ochranou svých vlastních subjektivních práv a teprve ve druhém sledu (pokud vůbec) se zajímá o dopady nálezu do ochrany abstraktní ústavnosti. Právní profesionál by si měl ovšem být vědom i toho, jak na ústavní stížnost a proces rozhodování o ní nahlíží druhá strana, tedy soudci Ústavního soudu samotní, potažmo jejich asistenti. Porozumí-li jejich úhlu pohledu na věc, může snáze a úspěšněji predikovat jejich chování.

Uvedené platí i pro formální a obsahové náležitosti ústavní stížnosti. Ty jsou totiž jen z malé části předepsány procesním předpisem (tj. co musí ústavní stížnost obsahovat, aby ji Ústavní soud vůbec mohl projednat). Vedle tohoto nutného minima jsou však významná i očekávání, jež z žádného textu právního předpisu neplynou. Pro úspěch ústavní stížnosti není podstatné, zda se líbí autorovi, jeho nadřízenému, klientovi, či jinému poradci. Podstatné je to, zda odpovídá očekávání soudce, který o ní bude rozhodovat, popř. jeho asistentovi. Jak totiž uvádí soudce Ústavního soudu D. Uhlíř, „*publikem ústavní stížnosti není Ústavní soud jako instituce, ale jeden ústavní soudce - zpravodaj, popřípadě jeho asistent.*“¹²

2.4 Normativní kontext

Obsah ústavní stížnosti musí být **nutně předurčen právním zakotvením tohoto institutu v právním řádu**. Ústavní soud ve svých rozhodnutích opakovaně uvádí, že necítí být další běžnou přezkumnou instancí, když zdůrazňuje, že jeho úkolem je **přezkoumat napadené rozhodnutí či jiný zásah z pohledu, zda nebyla porušena ústavně zaručená základní práva jednotlivce**.

Pro právní laiky (klienty) je poněkud hůře srozumitelné, že od Ústavního soudu, z titulu jeho postavení, nelze očekávat, že zhojí jakoukoli vadu

¹² UHLÍŘ, David. *Jak psát ústavní stížnosti*. 2015. [on-line]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/efocus/jak-psat-ustavni-stiznosti-99300.html>

naříkaného rozhodnutí, nýbrž pouze takovou vadu, která dosahuje ústavní intenzity a rozhodnutí obecného soudu činí nikoli „pouze“ nesprávným či nezákonným, ale současně **protiústavní**.

Jedním z neuralgických bodů institucionálního systému ochrany ústavně zaručených práv je právě ono odlišení běžné nezákonnosti a kvalifikované protiústavnosti. Na tento problém naléhavě upozorňuje např. P. Rychetský: „*S Hamletem si každodenně parafrázujeme jeho otázku – soudit či nesoudit? Ústavní soud není povolán k tomu, aby odstraňoval a napravoval každou nezákonnost, to je poslání soudům odvolacích a kasačních. Kde však končí (promiňte mi ten termín) „prostá nezákonnost“ a začíná „kvalifikovaná neústavnost“? Výsledkem tohoto marného hledání je totální zahlcení Ústavního soudu) – každoročně napadá cca 3.200 ústavních stížností... Smutným výsledkem této bilance ovšem je, že ÚS sice 95 % ústavních stížností odmítá jako zjevně neopodstatněné, ale současně 95 % své energie kapacitně omezené 15 soudci věnuje zdůvodňování, proč tu či onu věc neprojednal, místo toho, aby tuto energii věnoval zdůvodnění těch 5 %, ve kterých se rozhodl rozhodnutí obecných soudů zrušit.“¹³*

Jak ovšem poukazuje Z. Kühn, **je to Ústavní soud, kdo autoritativně vymezuje, co je otázkou ústavněprávní**: „*Co je uvnitř hranic přezkumu ústavnosti individuálních rozhodnutí je nejasné, neboť neexistuje žádné jednoznačné kritérium, které by oddělovalo otázky ústavního práva a práva podústavního. (nebo jednoduchého, jak je někdy Ústavní soud ČR, pod vlivem německým, nazývá). Ústavní soud je proto tím orgánem, který autoritativně vymezuje, co je a co již není otázkou ústavněprávní. Ústavní soud vymezil své pravomoci ve vztahu k obecnému soudnictví tak, aby mohl pod svou kompetenci zahrnout největší excesy zákonného pozitivismu. Podle Ústavního soudu, zjevně inspirovaného německou doktrínou, základní práva a svobody v oblasti jednoduchého práva působí jako regulativní ideje, pročež na ně obsahově navazují komplexy norem jednoduchého práva. Porušení některé z těchto norem, a to v důsledku svévole (např. nerespektováním kogentní normy) anebo v důsledku interpretace, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti (např. přepjatý formalismus), pak zakládá dotčení na základním právu a svobodě.“¹⁴*

¹³ RYCHETSKÝ, P. Několik poznámek k roli českého ústavního soudnictví při ochraně ústavně zaručených práv a svobod. In: ŠIMÍČEK, V. (ed.). *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech – čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 108.

¹⁴ KÜHN, Z. Jusnaturalismus vs. Juspozitivismus? Prvních deset let Ústavního soudu a proměna soudcovské ideologie aplikace práva. In: HLOUŠEK, V., ŠIMÍČEK, V. (ed.). *Dělba soudní moci v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 107.

Pro advokáta připravujícího ústavní stížnost tak je v podstatě nemožné spolehlivě posoudit, zda v jím řešeném případě Ústavní soud nezbytný ústavní přesah případu shledá, či nikoli. Koncept protiústavního interpretačního excesu totiž umožňuje povýšit na ústavní úroveň prakticky jakýkoli případ. Důležité však je respektovat **limity ústavněprávní argumentace**, jež jsou dané tím, jakým prizmatem je Ústavní soud oprávněn napadené rozhodnutí přezkoumávat.

Referenčním rámcem (tj. hledisky přezkumu rozhodnutí Ústavním soudem) totiž je výhradně ústavní právo, nikoli normy podústavního (obyčejného) práva. Je proto zcela zbytečné argumentovat v ústavní stížnosti detailní analýzou jednotlivých ustanovení zákona, který byl aplikován v řízení před obecnými soudy, neboť samotná skutečnost, že se Ústavní soud se závěrem obecného soudu (typicky Nejvyššího soudu jako soudu poslední instance v civilních a trestních věcech) neztotožní (a sám by o věci patrně rozhodoval jinak, být v postavení soudce obecného soudu), nevede bez dalšího závěru, že rozhodnutí obecného soudu je též stíženo vadou protiústavnosti, která jediná může být důvodem pro jeho zrušení.

Naposledy uvedené má význam též pro **interpretaci rozhodnutí Ústavního soudu**. Skutečnost, že Ústavní soud odmítne ústavní stížnost pro zjevnou neopodstatněnost, totiž **naprosto nic nevyovídá o tom, zda souhlasí se závěry obecného soudu**, jehož rozhodnutí přezkoumává. Takovým rozhodnutím totiž Ústavní soud pouze deklaruje, že ve věci neshledal onen ústavní rozměr, a proto se jí meritorně nemohl zabývat.

Advokát stojící před rozhodnutím, zda klientovi podání ústavní stížnosti doporučí či naopak nedoporučí, má jen omezené možnosti odhadnout, zda v konkrétním případě Ústavní soud shledá či neshledá zásah do ústavně zaručeného základního práva. Kvalifikovaný odhad předpokládá orientaci v dosavadní judikatuře Ústavního soudu (znalost o tom, jak Ústavní soud rozhoduje) a samozřejmě také určité zkušenosti. I v takovém případě však odhad zůstává odhadem a ve většině případů (tj. s výjimkou flagrantních porušení ústavně zaručených práv či naopak případů evidentně beznadějných, kdy vlastně není ani jak argumentovat) bude prognóza vždy nejistá.

Výše popisované aspekty jsou důsledkem toho, že v řízení o ústavní stížnosti dochází k aplikaci ústavních norem, které vykazují některé specifické znaky.

Vedle toho, že se jedná o právní normy nejvyšší právní síly a že v dnešní době již není zpochybňována jejich přímá aplikovatelnost,¹⁵ hraje klíčovou roli zejména **obsahová obecnost či neurčitost ústavních norem**. Někdy se hovoří též o **princiální povaze ústavních norem**, kdy se spíše než o normy – pravidla, jedná o normy v podobě právních principů.

Bývalý dlouholetý místopředseda Ústavního soudu Pavel Holländer v této souvislosti hovoří o tzv. Böckenfordeho paradoxu poukazujícím právě na napětí mezi požadavkem na přímou aplikovatelnost ústavních norem a jejich obecnou, principiální povahou, která předpokládá jejich provedení podústavním právem.¹⁶

Tento charakter ústavních norem potenciálně oslabuje právní jistotu účastníků diskurzu. Aplikace ústavních norem je totiž vzdálená prostému sylogismu a hledání jediné správné odpovědi. Významnou roli hrají subjektivní faktory jako hodnotový žebříček konkrétního soudce, jeho světonázor či politické přesvědčení. Větší prostor pro diskreci soudce je výraznou měrou umocněn postavením Ústavního soudu na vrcholu celé justiční pyramidy. Prostor pro soudcovskou úvahu je zkrátka větší, pokud nehrozí riziko, že rozhodnutí, jež nekonvenuje názoru vyšší instance, bude z tohoto důvodu zrušeno.

To vše jsou aspekty, které se projevují v argumentačních technikách Ústavního soudu, které by se měly promítnout i v argumentaci ústavní stížnosti. Snížení právní jistoty a z toho plynoucí riziko možné arbitrárnosti (v krajním případě až svévole) vyvolává potřebu, aby rozhodnutí, které není předvídatelné, bylo alespoň přezkoumatelné, tj. jeho čtenář z něho byl schopen rozpoznat, proč Ústavní soud rozhodl tak, jak rozhodl.

V tomto ohledu sehrává mimořádný význam především **princip proporcionality**, jakožto hermeneutická struktura, která zpřehledňuje argumentaci.¹⁷ Pro Ústavní soud je nástrojem, který slouží k posílení srozumitelnosti a také

¹⁵ Bez níž by koneckonců institut ústavní stížnosti nebyl myslitelný.

¹⁶ HOLLÄNDER, Pavel. *Ústavněprávní argumentace: ohlédnutí po deseti letech Ústavního soudu*. Praha: Linde, 2003, s. 49.

¹⁷ HOLLÄNDER, P. Zásada proporcionality: jednosměrná ulice, nebo hermeneutický kruh? Na příkladech veřejných dober a základních práv kolidujících s právem na soukromí. In: ŠIMÍČEK, V. (ed.). *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 20–37.

konzistentnosti jeho judikatury. Akademikovi umožňuje lépe se v této judikatuře orientovat, porozumět jí a kriticky ji analyzovat. Pro advokáta píšícího ústavní stížnost jde o možnost promluvit k Ústavnímu soudu jazykem, kterým Ústavní soud sám hovoří a kterému by tedy s vysokým stupněm pravděpodobnosti měl rozumět.

Postavení Ústavního soudu na samém vrcholu justiční pyramidy pak předurčuje okruh argumentů, které lze v ústavní stížnosti použít. Vedle judikatury samotného Ústavního soudu se významnou stává především judikatura Evropského soudu pro lidská práva. Právní názory vyjádřených v rozsudcích Evropského soudu pro lidská práva patří mezi zdroje, které by Ústavní soud měl zohlednit, aby jeho rozhodnutí bylo možné považovat za řádně odůvodněné. Svou roli pak jistě hraje i hledisko pragmatické, kdy se Ústavní soud snaží předejít tomu, aby v jeho rozhodnutí mohlo být shledáno porušení práv chráněných Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod.

2.5 Na osobě soudce záleží

V nižších patrech justice zpravidla není zcela určující, jaký konkrétní soudce soudu prvního stupně o žalobě rozhoduje; ať již rozhoduje kdokoli, je povinen rozhodovat podle práva bez ohledu na své vlastní preference. I tak však advokáta zajímá, kdo bude o žalobě rozhodovat, a to zejména tehdy, jestliže se již s rozhodujícím soudcem profesně setkal. Tyto situace často nastávají u tzv. domovských soudů (zvýšenou měrou v menších okresních městech) nebo u specializované agendy (např. ve správním soudnictví).

V případě ústavních stížností nabývá osoba rozhodujícího soudce na významu. Vyrozumění o složení senátu, který bude o ústavní stížnosti rozhodovat, a informaci o tom, který ze soudců je v dané věci soudcem zpravodajem, Ústavní soud rozesílá obratem poté, co ústavní stížnost obdrží a zaeviduje. Pro advokáta se jedná o velice cennou informaci, neboť od této chvíle ví, kdo je na druhé straně drátu a kdo jeho podání bude číst a rozhodovat o nich.

Anonymní soud se v očích advokáta proměňuje ve trio konkrétních soudců, které každý právní profesionál zná přinejmenším podle jména, v čele se soudcem zpravodajem. V éře dostupných informací je poměrně jednoduché

vyhledat si rozhodnutí, na kterých se příslušný soudce podílel jako soudce zpravodaj. V případě potřeby je možné pokusit se zjistit, jaká argumentace danému soudci zpravodajovi konvenuje, a v čem minulosti shledal zásah do ústavně zaručených základních práv. Snadno zjistitelné je i „procento úspěšnosti“, které, zejména za delší období počítáno, může pomoci odhadnout, na kolik pravděpodobný je úspěch ústavní stížnosti.

Vzhledem k tomu, že podstatná část soudců Ústavního soudu pochází z řad akademiků a i ostatní soudci publikují v odborných časopisech, příp. vystupují na různých konferencích, lze si učinit představu o jejich názoru na ochranu ústavně zaručených práv, a v některých případech můžeme vystopovat i argumenty, na které tito soudci slyší. Cenné informace tohoto typu poskytnou i odlišná stanoviska, která soudce Ústavního soudu v minulosti uplatnil. Neméně významnou, i když leckdy (neprávem) opomíjenou, je osoba **asistentů soudce**. Asistent soudce má (alespoň v některých případech) mimořádný podíl především na prvotní selekci nápadu, neboť je to primárně on, kdo „svému“ soudci zpravodajovi poskytne prvotní analýzu ústavní stížnosti. Transparentnosti řízení o ústavní stížnosti by proto podle mého názoru prospělo, pokud by Ústavní soud vyrozuměl stěžovatele též o osobách asistentů soudce zpravodaje, aby stěžovatel případně mohl namítat jejich podjatost, pokud by k tomu byly důvody.

2.6 Proces vzniku ústavní stížnosti

2.6.1 Vyhodnocení, zda ústavní stížnost bude podána

První rozhodnutí, které advokát v součinnosti se svým klientem po doručení nepříznivého rozhodnutí, jež je na úrovni obecné justice rozhodnutím konečným, je **zda vůbec ústavní stížnost má šanci na úspěch**. Vedle splnění základních procesních předpokladů podání ústavní stížnosti (existence pravomocného rozhodnutí, běžící lhůta k podání ústavní stížnosti apod.) je třeba **analyzovat odůvodnění soudního rozhodnutí** v tom směru, zda se podaří nalézt argumenty, na jejichž základě by bylo možné rozhodnutí obecných soudů napadat.

Problematika tzv. beznadějných ústavních stížností je všeobecně frustrující: tyto případy jsou v drtivé většině případů nepříjemné všem zúčastněným. Předseda Ústavního soudu P. Rychetský se na konferenci pořádané k dvacátému výročí vzniku svobodné advokacie kriticky vyjádřil k přístupu advokátů v těchto věcech; vyslovil domněnku, že advokáti s vidinou palmáře zneužívají zoufalosti klienta a podávají ústavní stížnosti, jejichž beznadějnosti si musejí být vědomi, čímž přispívají k zahlcenosti Ústavního soudu. Dle Rychetského selhává i institut povinného zastoupení advokátem, od něhož bylo lze očekávat, že advokát provede prvotní selekci a zjevně beznadějně ústavní stížnosti se k Ústavnímu soudu vůbec nedostanou.

Domnívám se, že taková očekávání jsou zcela nerealistická, neboť nevycházejí ze skutečného stavu věci a advokátům přisuzují jinou roli ve výkonu spravedlnosti, než jaká jim náleží. Předně se nedomnívám, že tzv. zjevně beznadějně ústavní stížnosti sepsané advokáty by byly iniciovány samotnými advokáty a motivovány finančně. Nezanedbatelnou roli totiž hraje obava, advokáta, že se profesního selhání naopak dopustí tehdy, pokud ústavní stížnost odmítne sepsat s odůvodněním, že jde o zjevně neoprávněný nárok.

Advokát by se neměl stavět do role soudce, který si osobuje právo rozhodnout, zda ústavní stížnost podána bude či nebude. Uvedené platí **tím spíše, že stěžovatel musí být v řízení o ústavní stížnosti zastoupen**. Advokát totiž v takovém případě činí rozhodnutí, zda ústavní stížnost sepiše či nikoli, v situaci, kdy si je vědom toho, že klient sám bez jeho pomoci ústavní stížnost podat nemůže.

Pokud je advokát klientovi určen rozhodnutím České advokátní komory, pak je zásadně povinen právní službu poskytnout, přičemž tuto svou povinnost může splnit buď sepsáním ústavní stížnosti, nebo právního rozboru, dle kterého se jedná o zjevně bezdůvodné uplatňování práva. I v tomto případě však je schůdnější požadavku klienta vyhovět, než podstupovat riziko (svoje i klientovo) vznikající v situaci, kdy advokát ústavní stížnost odmítne podat. Toto zjištění plyne již ze skutečnosti, že je to Ústavní soud, kdo určí, co je otázkou ústavního práva. Předvídat jeho rozhodnutí je i pro profesionála krajně obtížné, ne-li nemožné. Lze si samozřejmě učinit představu o tom, **nakolik pravděpodobný** je úspěch ústavní stížnosti, na základě tohoto pravděpodobnostního úsudku ovšem nelze učinit závěr, že ústavní stížnost

nemá žádnou naději na úspěch a odepřít klientovi její sepsání. Uvedené platí tím spíše, že se čas od času objeví (pravda izolovaná a zřídka) rozhodnutí Ústavního soudu, která dokonce prolomí zákonem stanovené podmínky přípustnosti ústavní stížnosti.¹⁸ V takovém prostředí, kdy sám Ústavní soud (byť z legitimních důvodů sledující ochranu ústavně zaručených základních práv) zasáhne tam, kde by to nikdo nečekal, však po advokátovi nelze požadovat, aby se stavěl do role dveřníka a osoboval si právo rozhodnout o tom, zda klient bude moci se svou věcí před Ústavní soud předstoupit, či nikoli.

Institut povinného zastoupení advokátem tak z definice nemůže sehrát roli, jakou od něho P. Rychetský očekává. Účelem intervence advokáta (tím spíše zákonem uložené) nikdy nemůže být selekce nápadu Ústavního soudu a jeho odbřemenění. Advokát je garantem ústavně zaručeného základního práva na právní pomoc a jeho postup by měl usnadňovat realizaci klientova ústavně zaručeného základního práva na právní pomoc, a nikoli být překážkou jeho uplatnění.

Advokát však může (a má) výraznou měrou přispět k efektivnímu výkonu spravedlnosti tím, že Ústavní soud bude oproštěn od **nekvalifikovaných podání**. V této dimenzi je jeho úkolem zajistit, aby klientova práva byla před Ústavním soudem hájena kvalifikovaně, tj. se znalostí role Ústavního soudu v systému ochrany subjektivních práv, a současně, aby s Ústavním soudem komunikoval řečí, které Ústavní soud rozumí. Jinými slovy řečeno, může výraznou měrou přispět k racionalizaci diskurzu.

Ve vztahu ke klientovi je pak samozřejmou povinností advokáta poučit klienta o vyhlídkách ústavní stížnosti, včetně informace, že pravděpodobnost úspěch je velice malá. Konečné rozhodnutí, zda i za tohoto stavu bude ústavní stížnost podána, by však měl činit klient.

2.6.2 Příprava argumentace

Práce na ústavní stížnosti většinou představuje vyústění celého řízení, u kterého je advokát od samého začátku. Sepsání ústavní stížnosti a její podání je tak jedním z celé řady kroků při uplatňování práv klienta. Advokát „svou

¹⁸ Jako příklad uveďme široce kritizované přezkoumání kasačního rozhodnutí Nejvyššího soudu, tj. realizaci ústavního přezkumu ve stádiu řízení, kdy ještě neexistuje konečné rozhodnutí a kdy řízení před obecnými soudy pokračuje.

kauzu“ zná, je seznámen se skutkovým stavem věci, s tvrzeními klienta i protistrany i s tím, jak důkazy hodnotil soud. Má připravenou argumentaci, kterou již uplatnil v předešlém řízení, avšak nebyla úspěšná. Je zde jasná kontinuita.

Příprava ústavní stížnosti začíná bezprostředně po doručení rozhodnutí obecného soudu, proti kterému má ústavní stížnost směřovat. Již v tom okamžiku (a mnohdy i dříve) si advokát činí úsudek o tom, zda doporučí klientovi podání ústavní stížnosti, či nikoli. V typických případech, kdy ústavní stížnost směřuje proti rozhodnutí Nejvyššího soudu o dovolání v civilních a trestních věcech, resp. proti rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti (tj. svou povahou mimořádných opravných prostředků), totiž advokát je vnitřně připraven na variantu, že ani poslední opravný prostředek nebude úspěšný a nezbude než se obrátit na Ústavní soud. Po doručení rozhodnutí o posledním opravném prostředku se advokát seznámí s jeho důvody a již při čtení odůvodnění si intuitivně dělá úsudek o tom, jaký prostor pro podání ústavní stížnosti dané rozhodnutí vytváří. Opět je třeba připomenout, že nepostačuje vymezit se proti skutkovým a právním závěrům, na nichž je rozhodnutí postaveno. Již v této fázi je vhodné rovnou hledat ty důvody, pro něž rozhodnutí neobstojí z pohledu ústavního práva.

Argumentace ústavní stížnosti nutně musí respektovat skutečnost, že Ústavní soud není vázán podústavním právem. Je naopak oprávněn přezkoumávat jeho souladnost s ústavním pořádkem.

Argumentačně těžít je proto třeba zejména z judikatury Ústavního soudu samotného. Detailní znalost judikatury Ústavního soudu umožňuje přípravu kvalitní argumentace, neboť ústavní stížnost Ústavnímu soudu ukazuje, že myšlenky a argumenty obsažené v ústavní stížnosti nejsou pouhými vývody stěžovatele či jeho advokáta, nýbrž že mají svou oporu v judikatuře Ústavního soudu. Stěžovatel se tak dovolává naplnění ústavní zásady rovnosti, dle které mají být obdobné případy posuzovány obdobně, a dále pak konzistentnosti rozhodovací praxe Ústavního soudu.

Silným argumentem mohou být i odkazy na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. Evropský soud pro lidská práva je oprávněn přezkoumávat rozhodnutí Ústavního soudu z hlediska jejich souladu s Úmluvou, takže Ústavní soud by se měl vyhnout situaci, kdy vědomě rozhodne způsobem,

který není slučitelný se závěry Evropského soudu pro lidská práva, jichž se stěžovatel dovolává. Vedle tohoto důvodu je významná i skutečnost, že pro Ústavní soud Úmluva o ochraně lidských práv zůstává součástí tzv. referenčního rámce, z jehož hlediska je rozhodnutí přezkoumáváno.

Naopak, velmi omezený význam má judikatura obecných soudů. Ta totiž vypovídá o tom, jak obecné soudy interpretují podústavní právo. Úkolem Ústavního soudu není přiklánět se (při nejednotné interpretaci podústavního práva) k jedné z konkurujících alternativ, zkoumat „správnost“ této judikatury či vynucovat její následování. To vše přísluší vrcholným obecným soudům. Z hlediska ústavněprávního však může být podstatné, zda jsou respektovány principy rovnosti a právní jistoty, příp. zda nebyly obejity mechanismy sjednocování judikatury před vrcholnými obecnými soudy.

Argumentace ústavní stížnosti by zásadně měla odpovídat argumentaci, kterou používá Ústavní soud. Nabízí se zejména využití testu proporcionality tak, že ústavní stížnost provází čtenáře jednotlivými kroky tohoto testu a snáší argumenty ve prospěch závěru, že k porušení ústavně zaručených základních práv došlo. Takto koncipovaná argumentace jednak Ústavnímu soudu signalizuje, že si autor je vědom specifík ústavněprávní argumentace, a výraznou měrou prospívá ke strukturování (zpřehlednění) argumentace. Snižuje se riziko, že odůvodnění rozhodnutí Ústavního soudu a argumentace ústavní stížnosti budou mimoběžné. Ústavní soud totiž bude, spolu se stěžovatelem, procházet jednotlivými kroky testu proporcionality a polemizovat s argumentací stěžovatele, či ji (v žádoucím případě) následovat. V odůvodněných případech je vhodné argumentovat ve prospěch volby konkrétní varianty testu ústavnosti.

2.6.3 Formální náležitosti

Formální náležitosti ústavní stížnosti jsou stanoveny zákonem o Ústavním soudu a nejsou nikterak náročné. Zvýšenou pozornost je třeba věnovat petitu ústavní stížnosti, neboť Ústavní soud konstantně judikuje, že petitum ústavní stížnosti je vázán, zatímco jejím odůvodněním nikoli. Procesní pastí se může stát určení správného rozhodnutí, proti kterému má ústavní stížnost směřovat. I v tomto případě platí, že je třeba sledovat judikaturu Ústavního soudu a v případě názorového posunu na ni adekvátním způsobem reagovat.

Ústavní stížnost musí směřovat vždy proti **rozhodnutí o posledním opravném prostředku, který měl stěžovatel k dispozici**. Ve většině případů se bude jednat o rozhodnutí Nejvyššího soudu či Nejvyššího správního soudu. Za určitých okolností však tímto rozhodnutím může být již rozhodnutí soudu prvního stupně.

Společně s rozhodnutím o posledním opravném prostředku mohou (a v praxi bývají) napadána i předcházející rozhodnutí. To, zda společně s rozhodnutím o posledním opravném prostředku zrušena budou, či nikoli (s ohledem na Ústavním soudem proklamovanou zásadu minimalizace ingerence do rozhodovací pravomoci obecných soudů) je věcí rozhodnutí Ústavního soudu. Zrušení všech nepříznivých rozhodnutí (pokud jsou zatížena namítanou protiústavností) je zpravidla v zájmu klienta, neboť tím dochází k časové úspoře. Z tohoto důvodu je vhodné upřednostňovat postup, kterým budou zrušena všechna pro klienta nepříznivá rozhodnutí obecných soudů.

Další požadavky kladené na **formu ústavní stížnosti** již nevyplývají z obecně závazných předpisů (a nelimitují tedy přípustnost ústavní stížnosti), nicméně mají vliv na to, jak s konkrétní ústavní stížností nakonec bude naloženo.

Stejně jako v případě použité argumentace se hodí respektovat pravidlo, že je vhodné volit komunikaci, kterou používá samotný Ústavní soud. Platí to zejména o struktuře ústavní stížnosti. Zejména v případě delších podání je **mimořádně důležitá přehlednost ústavní stížnosti**. Její jednotlivé části (narace, odkazy na relevantní judikaturu, vlastní argumentace) by měly být tam, kde je čtenář (soudce zpravodaj či jeho asistent) očekává. Je-li ústavní stížnost nepřehledná a jednotlivé argumenty jsou autorem sofistikovaně ukryty, roste pravděpodobnost, že budou přehlédnuty a tedy opomenuty. Opět je třeba si uvědomit, že Ústavní soud je reálně poslední instancí a nářek nad tím, že klíčové argumenty nebyly Ústavním soudem vypořádány způsobem odpovídajícím jejich významu, tak nemá adresáta, který by měl pravomoc na výsledku cokoli změnit.

Přehlednost ústavních stížností zvyšuje logické strukturování do článků (optimálně nadepsaných) a odstavců (nejlépe číslovaných). Takováto struktura zvýší komfort čtenáře, což je už samo o sobě žádoucí i pro autora, a současně pomůže i autorovi utřídit své myšlenky. Pokud například autor

nedokáže opatřit článek podání výstižným a stručným nadpisem, stala se patrně někde chyba. Je pravděpodobné, že celý článek není obsahově dostatečně soudržný, takže nelze vymyslet výstižný nadpis. Takové zjištění mnohdy vede k přeskupení textu či rozdělení jednoho segmentu podání do více kratších.

Často diskutovanou je **otázka rozsahu ústavní stížnosti**. Komplexní argumentace mnohdy činí podání rozsáhlým, přičemž razantní krácení bez újmy na celistvost argumentace je velmi obtížné. V praxi se liší i očekávání v tomto směru.

Právní teoretik a zároveň soudce Nejvyššího správního soudu Zdeněk Kühn poukazuje na nezastupitelnou roli advokáta a dovolává se paralely se zeměmi common-law: „*V angloamerickém světě jsou zvýšené nároky kladeny na právní zástupce obou stran sporu. Ti musí soudci „dodat“ aplikovatelné právo, připravit důkladnou právní expertizu, najít soudci všechny potřebné precedenty, zákony, podepřít je názory právní vědy. Podrobná podání soudu pak obsahují několik desítek stran, v komplexnějších právních věcech i stovky stran právního rozboru a příloh.*“¹⁹ Autor konstatuje, že se jedná o důsledek tamějších procesních pravidel, přičemž je v bytostném zájmu stran sporu, aby soudce dostal co nejvíce argumentů na podporu závěrů svědčících ve prospěch strany sporu. Všimá si přitom trendu, který do velmi podobné situace staví i účastníky řízení před kontinentálními soudy.

Pro řízení o ústavní stížnost platí tento trend ve zvýšené míře. Pokud soud prvního stupně rozhodne v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu (např. proto, že ji nezná a účastník řízení jí neargumentoval), může jeho pochybení zhojit odvolací soud. Rozpor právního posouzení s judikaturou Nejvyššího soudu pak dokonce zakládá přípustnost dovolání. Řízením o ústavní stížnosti však uplatňování práva před vnitrostátními soudy končí a žádná další oprava již není možná, takže pokud Ústavní soud přehlédne své vlastní rozhodnutí, může se sice jednat o jeho pochybení, nicméně nápravu v právní sféře stěžovatele již ve většině případů není možné zjednat. I proto je velmi důležité, aby ústavní stížnost pracovala se **všemi argumenty**, což klade zvýšené nároky na její délku.

¹⁹ KÜHN, Z. In: BOBEK, M., KÜHN, Z. a kol. *Judikatura a právní argumentace*. 2. vydání, Praha: AUDITORIUM, 2013, s. 179.

Přílišná délka ústavní stížnosti je ovšem rovněž nežádoucí. Současný soudce Ústavního soudu (a bývalý advokát) David Uhlíř realisticky upozorňuje, že „je chyba čekat, že zpravodaj se bude s chutí prokousávat třicetistránkovou stížností a hledat, kde je v ní ukrytá ústavněprávní argumentace. Na začátek patří to nejdůležitější, stručné vylíčení věci a ústavněprávní argumentace. Ocitujte tu nejpodstatnější relevantní judikaturu a literaturu. Můžete-li odkázat na náleží Ústavního soudu, neargumentujte rozsudkem vrchního soudu. Buďte struční, ale úplní. Nemůžete odkazovat na svoje předcházející podání v řízení před obecnými soudy, protože je váš čtenář nezná. Vaším hlavním úkolem je přesvědčit soudce – zpravodaje, že bylo porušeno základní právo nebo svoboda vašeho klienta, že věc je závažná a že se jí má opravdu zabývat a věnovat jí svou pozornost. Jinak bude považovat váš návrh za zjevně neopodstatněný a navrhne senátu, aby jej odmítl bez jednání... Kromě stručnosti a věcnosti se sluší i střídmost ve vyjadřování a v úpravě. Použití několika typů písma, množství pasáží zvýrazněných tučně, kurzívou nebo podtrženě, to vše signalizuje, že nedostatek logiky a argumentů nabrazujete grafickou úpravou. Poznámky pod čarou nemají v ústavní stížnosti co dělat. Buď je ta poznámka důležitá a pak patří do textu, nebo do stížnosti nepatří vůbec.“²⁰

Jak vidno, argumentační úplnost a stručnost jsou hodnoty, jež stojí v kolizi a není vždy možné je snadno skloubit. Samozřejmě i v těchto případech platí, že je třeba zohlednit okolnosti věci, o kterou se jedná. Snaha o stručnost by tedy neměla vytlačit relevantní argumenty, na straně druhé mnohdy je skutečně namístě zvážit, nakolik produktivní je polemizovat s každou větou napadeného rozhodnutí a zda taková polemika neodvádí pozornost od těch argumentů, ve které autor vkládá své naděje.

²⁰ UHLÍŘ, David. *Jak psát ústavní stížnosti*. 2015. [on-line]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/efocus/jak-psat-ustavni-stiznosti-99300.html>

3 Náležitosti ústavní stížnosti

3.1 Obecné náležitosti ústavní stížnosti

Jako obecné náležitosti ústavní stížnosti označujeme ty náležitosti, které musí mít jakýkoliv návrh na zahájení řízení před Ústavním soudem. Ty jsou specifikovány v ustanovení § 34 ZÚS. V souladu s tímto ustanovením každý návrh na zahájení řízení před Ústavním soudem musí mít následující náležitosti:

- písemná forma;
- označení navrhovatele;
- označení věci, jíž se návrh týká;
- vylíčení rozhodných skutečností;
- označení důkazů;
- petit;
- datum sepsání a podpis navrhovatele či jeho právního zástupce.

Úprava jednotlivých typů řízení však může stanovit také další, zvláštní, náležitosti. Tak je tomu také v případě ústavní stížnosti (viz níže).

Návrh na zahájení řízení před Ústavním soudem se podává **písemně**. Návrh lze doručit Ústavnímu soudu osobně, prostřednictvím držitele poštovní licence, v elektronické podobě, telegraficky nebo telefaxem. Podání učiněná elektronicky nebo telefaxem je však třeba ve lhůtě tří dnů doplnit předložením originálů nebo návrhem stejného znění v písemné podobě. To však neplatí, pokud je elektronický návrh doplněn ověřeným elektronickým podpisem. Ústavní stížnost nelze podat ústně do protokolu.

Označením navrhovatele se rozumí označení osoby, která návrh u Ústavního soudu podává. Stěžovatelem může být jakákoliv osoba fyzická, právnická osoba, případně též veřejnoprávní korporace. V případě všech stěžovatelů platí, že musí jít o osobu, která byla účastníkem řízení, ve kterém bylo rozhodnutí vydáno, případně, proti níž směřoval jiný zásah orgánu. Účastenství je přitom třeba chápat nikoliv přísně formálně podle příslušných procesních předpisů, ale materiálně.

Fyzická osoba, které svědčí ústavně zaručené základní právo nebo svoboda, může být stěžovatelem nehledě na její svéprávnost či věk. Je přitom třeba pamatovat na to, že některá práva náleží pouze občanům České republiky či pouze občanům Evropské unie. Fyzická osoba se označuje uvedením jména, příjmení a bydliště. Stěžovatelem může být dále také osoba právnická, pokud jde o ta základní lidská práva a svobody, které jí z povahy věci přísluší. Právnická osoba se označuje uvedením obchodního jména či názvu a sídla.

Za určitých okolností může v řízení před Ústavním soudem vystupovat jako stěžovatel také veřejnoprávní korporace (zejména stát). Ústavní soud přiznává veřejnoprávní korporaci věcnou legitimaci tehdy, směřuje-li ústavní stížnost proti rozhodnutí vydanému v řízení, v němž vystupuje jako právnická osoba v soukromoprávním vztahu a tvrdí-li porušení základního lidského práva nebo svobody, které lze veřejnoprávní korporaci jako právnické osobě přičítat. Naopak stěžovatelem nemůže být tehdy, vystupuje-li v mocenském postavení, v takovém případě není nositelem základních lidských práv a svobod, ale naopak jejich garantem, který má poskytovat plnění z nich vyplývající. Orgán veřejné moci se označuje uvedením jeho názvu a sídla a stát uvedením jeho jména a označením orgánu oprávněného jednat jeho jménem.

Stejným způsobem se označují také další účastníci řízení, tedy orgány, proti jejichž rozhodnutí či jinému zásahu ústavní stížnost směřuje, a vedlejší účastníci, tedy ostatní účastníci předchozího řízení, z něhož stížností napadené rozhodnutí vzešlo; šlo-li o trestní řízení, jsou vedlejšími účastníky strany tohoto řízení.²¹

Vedle navrhovatele musí být dostatečně určité také **označení věci**, které se ústavní stížnost týká. Musí být zřejmé, zda je Ústavní soud k dané věci příslušný a která z pravomocí Ústavního soudu na ni dopadá, tedy o návrh na zahájení jakého řízení se jedná.

Navrhovatel musí dále také **pravdivě vylíčit rozhodné skutečnosti**. Tím se rozumí rekapitulace skutkových i právních okolností. Povinnost

²¹ Vedlejším účastníkem řízení může být podle ustanovení § 76 odst. 3 ZÚS také ten, jemuž takové postavení Ústavní soud přiznává, má-li na výsledku řízení právní zájem, z podstaty věci však takový vedlejší účastník nebude v návrhu označen.

pravdivosti tvrzení lze interpretovat jako břemeno tvrzení. Znamená pouze to, že navrhovatel nesmí v návrhu vědomě lhát, nikoliv snad že by nemohl podávat vlastní interpretaci tvrzených skutečností. Pokud by vyšlo najevo, že navrhovatel vědomě uvedl nepravdivé skutečnosti, mohlo by takové zjištění vést k neprojednání jeho ústavní stížnosti. Nelze vyloučit ani případné uložení pořádkové pokuty za hrubé ztěžování postupu soudu.

Jakkoliv pro řízení před Ústavním soudem není typické provádění rozsáhlého dokazování, navrhovatel má dále právo **označit v návrhu důkazy** k prokázání svých tvrzení. Předmětem dokazování je prokázání skutečností relevantních pro řízení před Ústavním soudem, nikoliv dokazování ve věci samé (na úrovni jednoduchého práva). V řízení o ústavních stížnostech je tak předmětem dokazování porušení základních lidských práv ze strany orgánů veřejné moci. Řízení před Ústavním soudem přitom není ovládáno zásadou koncentrace řízení, a důkazní návrhy lze proto vznášet ve všech fázích řízení.

Naprosto zásadní náležitostí návrhu je **petit**. Ten musí vycházet z možného obsahu nálezu Ústavního soudu v řízení o ústavní stížnosti. Petit ústavní stížnosti by měl obsahovat návrh na vyslovení porušení konkrétního ústavně zaručeného práva nebo svobody a návrh na zrušení individuálního právního aktu nebo návrh na zákaz pokračování v porušování základního lidského práva a obnovení stavu před porušením. Navrhovat lze přitom nejen zrušení posledního rozhodnutí ve věci, ale také rozhodnutí předcházejících. Petit může případně v souladu s ustanovení § 74 ZÚS obsahovat také návrh na zrušení právního předpisu (respektive jeho konkrétního ustanovení), který byl v dané věci aplikován, domnívá-li se navrhovatel, že je v rozporu s ústavním pořádkem. Není přitom nezbytné, aby napadená právní norma, o jejíž zrušení je usilováno, byla přesně označena v napadeném rozhodnutí, postačí, že je dostatečně zřejmé, že byla v dané věci aplikována. Nezbytné je přesné označení napadené právní normy; pokud by se jednalo pouze o její část, je na místě použít přímou citaci. Petit by měl být formulován tak, aby mohl být bez dalšího převzat do výroku rozhodnutí. V praxi je však mnohdy nezbytné dovozovat petit z celého textu ústavní stížnosti, neboť striktní omezení se na formální petit by bylo přepjatě formalistické.²²

²² K takovému závěru dospěl Evropský soud pro lidská práva ve svém rozsudku *Bulena proti České republice*, stížnost č. 57567/00, 20. 4. 2004.

Vedle návrhu na vyslovení porušení ústavně zaručeného práva, návrhu na zrušení individuálního právního aktu nebo na zákaz pokračování v porušování základního lidského práva a obnovení stavu před porušením a případně též návrhu na zrušení právního předpisu může ústavní stížnost také obsahovat žádost o vyslovení odkladného účinku nebo o vydání předběžného opatření. Vyslovení **odkladného účinku** lze navrhnout, směřuje-li ústavní stížnost proti rozhodnutí. Odložení vykonatelnosti přitom nesmí ohrožovat veřejný zájem a musí být naplněn předpoklad, že výkon rozhodnutí by přinesl stěžovateli nepoměrně větší újmu, než jaká může odložením vykonatelnosti vzniknout jiným osobám. **Předběžné opatření** lze naopak navrhnout tehdy, směřuje-li ústavní stížnost proti jinému zásahu veřejné moci, než je rozhodnutí, a to jeví-li se nezbytné uložit orgánu veřejné moci, aby nepokračoval v zásahu z důvodu hrozící vážné škody či újmy, hrozícímu násilnému zásahu nebo z jiného závažného veřejného zájmu. V případě, že se stěžovatel domnívá, že důležité zájmy osob, jejichž osobní údaje budou pojaty do textu rozhodnutí o ústavní stížnosti, případně zájmy státu anebo zájem na mravnosti vyžadují **anonymizaci** rozhodnutí, může takový návrh v rámci ústavní stížnosti taktéž učinit, a to v souladu s ustanovením § 59 odst. 3 ZÚS.

S povinností vylíčit pravdivě rozhodné okolnosti, označit důkazy a uvést petit se pojí nezbytnost **právní argumentace**. Jakkoliv Ústavní soud opakovaně potvrdil, že není vázán odůvodněním ústavní stížnosti, ale pouze jejím petitem,²³ nezbavuje tato skutečnost stěžovatele břemena tvrzení. Ústavnímu soudu se tedy otevírá možnost přezkumu nejen z důvodů tvrzených stěžovatelem, ale i z hledisek jiných. To však neznamená, že by ústavní stížnost nemohla, v případě, že stěžovatel nepředestře relevantní důvody zakládající namítanou protiústavnost, být shledána rozpornou s ustanovením § 34 odst. 1 ZÚS, a tedy nezpůsobitou meritorního projednání.

Náležitostí ústavní stížnosti je také připojení **stejnopisů návrhu** v počtu o jedno větším, než je počet účastníků a vedlejších účastníků. Tato povinnost je důsledkem práva účastníků a vedlejších účastníků řízení vyjádřit

²³ Někteří se domnívají, že v takovém případě pak postrádá smysl povinné zastoupení právním odborníkem. Viz FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2011, s. 296.

se k podanému návrhu. Je přitom třeba zdůraznit, že zákon stanoví, že musí jít o stejnopisy, a nikoliv tedy o pouhé kopie ústavní stížnosti. To samozřejmě neplatí, je-li ústavní stížnost podána elektronicky.

S ohledem na skutečnost, že zákon v ustanovení § 30 odst. 1 ZÚS stanoví požadavek obligatorního právního zastoupení, je náležitostí návrhu také přiložená **zvláštní plná moc**, a to s výjimkou situace, kdy stěžovatel sám je advokátem,²⁴ případně je-li stěžovatelem stát. Plná moc musí být speciální, a proto v ní musí být výslovně uvedeno, že je udělena pro zastupování před Ústavním soudem. Nepřípustná je substituční doložka, neboť substituce jiným zástupcem je v řízení před Ústavním soudem vyloučena. Každý návrh na zahájení řízení před Ústavním soudem musí být **datován a podepsán**. Ústavní stížnost podepisuje právní zástupce stěžovatele, případně stěžovatel sám, je-li advokátem.

3.2 Zvláštní náležitosti ústavní stížnosti

Vedle obecných náležitostí návrhu podaného Ústavnímu soudu musí mít ústavní stížnost také náležitosti zvláštní vyplývající z ustanovení § 72 ZÚS. Těmito náležitostmi jsou tvrzení o porušení základního lidského práva či svobody, dodržení lhůty k podání ústavní stížnosti a přiložení kopie napadeného rozhodnutí.

3.2.1 Tvrzení porušení lidských práv

V podané ústavní stížnosti musí návrhovač tvrdit, že pravomocným rozhodnutím, opatřením nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci bylo **porušeno jeho základní právo nebo svoboda** zaručené ústavním pořádkem. Smyslem základních práv je především obrana občana proti státu, představují objektivní hodnotový řád, který platí pro veškeré oblasti práva. Ústava České republiky je polylegální, neboť je tvořena více než pouze jedním

---

²⁴ Ve stanovisku pléna Ústavního soudu ze dne 8. 10. 2015, sp. zn. Pl. ÚS-st. 42/15, byl přijat závěr, že je-li účastníkem nebo vedlejším účastníkem řízení před Ústavním soudem advokát, nemusí být podle ustanovení § 30 odst. 1 ZÚS zastoupen jiným advokátem. Došlo tak k překonání dosavadní praxe Ústavního soudu, podle níž musel být zastoupen každý (vedlejší) účastník, advokáty nevyjímaje.

ústavním zákonem, a proto základní právo nebo svoboda, jehož porušení stěžovatel tvrdí, může být zakotveno v Listině základních práv a svobod, ale také v Ústavě i v dalších ústavních zákonech.

Vedle samotného ústavního pořádku může Ústavní soud v řízení o ústavní stížnosti poskytovat ochranu také základním lidským právům a svobodám zakotveným v ratifikovaných a vyhlášených mezinárodních smlouvách o lidských právech a základních svobodách (dále jen „mezinárodní lidskoprávní smlouvy“). Jakkoliv od roku 2002, kdy po tzv. euronovele zmizela z Ústavy speciální kategorie mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) ZÚS již nadále nestanoví, že porušené základní právo může být zaručené také mezinárodní smlouvou, Ústavní soud ve své judikatuře dovedl, že nelze novelu Ústavy a na ni navazující novelu ZÚS vykládat tak, aby došlo k omezení již dosažené úrovně ochrany základních práv a svobod. Proto lze i nadále v ústavní stížnosti argumentovat také přímo porušením základního lidského práva obsaženého v mezinárodní lidskoprávní smlouvě. Typicky půjde zejména o Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech nebo o Úmluvu o právech dítěte.

Ústavní soud naopak není povolán k ochraně jakýchkoliv jiných práv, než základních práv a svobod zaručených v ústavním pořádku, případně v mezinárodní lidskoprávní smlouvě. Neposkytuje tak ochranu právům zakotveným na zákonné úrovni a nepřezkoumává rozhodnutí orgánů z hlediska jejich správnosti. Kvalitní argumentace ohledně tvrzeného porušení základních lidských práv či svobod je pro úspěšnou ústavní stížnost zcela stěžejní. Nepodaří-li se stěžovateli Ústavní soud přesvědčit, že pravomocným rozhodnutím, opatřením nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci byla vůbec dotčena jeho základní lidská práva či svobody, jeho ústavní stížnost bude jako zjevně neopodstatněná odmítnuta.

K tvrzenému porušení základních lidských práv nebo svobod přitom musí dojít pravomocným rozhodnutím, opatřením nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci. Pod pojmem **pravomocné rozhodnutí** je třeba chápat jakýkoliv individuální právní akt vydaný orgánem veřejné moci z pozice jeho

vrchnostenského postavení, tedy jakýkoliv akt, jímž orgán autoritativně zasáhl do právní sféry stěžovatele, jakkoliv se formálně nemusí o rozhodnutí jednat (může tak jít například i o neformální přepis).

Dominantním znakem **jiných zásahů orgánů veřejné moci** je zejména jejich fakticita. Může jít o zásah v rámci kompetence příslušného orgánu nebo zcela mimo ni nebo také o nečinnost orgánu tam, kde měl jednat. Jde zpravidla o jednorázový, protiprávní a protiústavní zásah, který představuje trvalé ohrožení po právu existujícího stavu. Takový zásah přitom nesmí být výrazem rozhodovací pravomoci orgánu a musí se vymykat přezkumnému řízení. Tato zbytková kategorie pokrývá také ZÚS výslovně zmíněné **opatření**, které není v judikatuře Ústavního soudu užíváno.

Zásah orgánu veřejné moci do základních lidských práv a svobod stěžovatele (ať už představovaný pravomocným rozhodnutím, opatřením či jiným zásahem) musí být aktuální a trvající. Ústavní stížnost by proto neměla v žádném případě směřovat proti očekávanému zásahu, stížnost proti minulému zásahu je přípustná jen výjimečně.²⁵

3.2.2 Lhůta

Jelikož je ústavní stížnost vázána zákonem stanovenou lhůtou, je nezbytné uvést i údaj o skutečnosti, od které se běh lhůty odvíjí. Ústavní stížnost musí být podána **ve lhůtě dvou měsíců**:

- a) od **doručení rozhodnutí** o posledním procesním prostředku, který zákon stěžovateli k ochraně jeho práv poskytuje, včetně rozhodnutí o odmítnutí mimořádného opravného prostředku z důvodů závisících na uvážení orgánu, který o něm rozhodoval, v případě ústavní stížnosti směřující proti rozhodnutí;
- b) ode dne, kdy se stěžovatel **dozvěděl o zásahu** orgánu veřejné moci do jeho základních práv či svobod v případě, že ústavní stížnost směřuje proti zásahu orgánu veřejné moci, proti němuž zákon žádný procesní prostředek ochrany neposkytuje, nejpozději však **do jednoho roku** ode dne, kdy k takovému zásahu došlo.

²⁵ Z podmínky aktuálnosti a trvání jiného zásahu orgánu veřejné moci Ústavní soud slevuje v případech, kdy hrozí nebezpečí opakování, přetrvávají negativní účinky, porušení základních práv bylo obzvláště závažné nebo se jedná o zásadní ústavněprávní otázky.

Posledním procesním prostředkem, který zákon stěžovateli k ochraně jeho práv poskytuje, se rozumí řádný či mimořádný opravný prostředek, vyjma návrhu na obnovu řízení, nebo jiný procesní prostředek k ochraně práva, s jehož uplatněním se pojí zahájení soudního, správního nebo jiného právního řízení. Rozhodné tedy je, zda je uplatnění příslušného prostředku v procesní dispozici stěžovatele a zda jeho uplatněním dochází k zahájení příslušného právního řízení.

Stanovení lhůty je úzce spojeno se skutečností, že ústavní stížnost lze podle ustanovení § 75 odst. 1 ZÚS podat pouze tehdy, vyčerpali-li stěžovatel veškeré procesní prostředky, které mu zákon k ochraně práv poskytuje. Subsidiarita ústavní stížnosti je odůvodněna zejména skutečností, že ústavní stížnost nepředstavuje řádný ani mimořádný opravný prostředek a neslouží k ochraně běžných práv zaručených zákony či podzákonnými předpisy, ale pouze k ochraně ústavně zaručených základních práv a svobod v situaci, kdy se jejich ochrany nelze domáhat jiným zákonným způsobem. Proto se také lhůta k podání ústavní stížnosti odvozuje vždy od doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který zákon stěžovateli k ochraně jeho práv poskytuje, a nikoliv od doručení jakéhokoli rozhodnutí ve věci, kterým by podle stěžovatele došlo k zásahu do jeho základních lidských práv a svobod.

Lhůta k podání ústavní stížnosti je zákonnou kogentní lhůtou, a tudíž ji nelze ani prodloužit ani prominout její zmeškání. Judikatura Ústavního soudu se také ustálila v názoru, že jde o lhůtu procesní, neboť je obsažena v té části ZÚS, která upravuje potup řízení před Ústavním soudem, tedy pravidla procesní. Smyslem stanovení lhůty k podání ústavní stížnosti je především časové omezení stavu nejistoty v právních vztazích.

Lhůta začíná běžet dnem, kdy došlo ke skutečnosti, od níž se běh této lhůty odvíjí, a uplyne ve stejný den o dva měsíce později. Případně-li však konec lhůty na sobotu, neděli či státní svátek, uplyne až nejbližší následující pracovní den. Lhůta zůstává zachována, je-li poslední den lhůty ústavní stížnost předána k poštovní přepravě nebo podána osobně na podatelnu Ústavního soudu. Lhůta naopak zachována není, pokud stěžovatel podá ústavní stížnost u obecného soudu či jiného orgánu. Objektivní jednoletá lhůta stanovena pro případy zásahů orgánu veřejné moci, proti nimž zákon žádný

procesní prostředek ochrany neposkytuje, znamená, že stěžovatel nemůže za žádných okolností podat ústavní stížnost po uplynutí jednoho roku ode dne, kdy k zásahu došlo, a to ani tehdy, dozvěděl-li se o zásahu až po uplynutí této lhůty nebo jen krátce před jejím uplynutím.

3.2.3 Kopie napadeného rozhodnutí

Poslední zvláštní náležitostí ústavní stížnosti je podle ustanovení § 72 odst. 6 ZÚS příložen **kopie rozhodnutí o posledním procesním prostředku k ochraně práva**. Tato náležitost je přirozeně vyžadována pouze tehdy, směřuje-li ústavní stížnost proti rozhodnutí orgánu, a nikoliv směřuje-li proti jinému zásahu orgánu veřejné moci. Kromě napadeného rozhodnutí by k ústavní stížnosti měly být přiloženy také kopie dalších rozhodnutí, která stěžovatel svou ústavní stížností napadá. Stěžovatele stíhá povinnost informovat Ústavní soud o všech opravných prostředcích, které ve věci uplatnil a jak o nich bylo rozhodnuto (případně že o nich ještě rozhodnuto nebylo). Připojení kopie rozhodnutí je důležité proto, že obvykle umožňuje Ústavnímu soudu zjistit, zda je stěžovatel aktivně legitimován, zda vyčerpal veškeré právní prostředky k ochraně svých práv, které mu právní řád poskytuje, zda je ústavní stížnost podána ve stanovené lhůtě, zda nejde o ústavní stížnost nepřipustnou a také kdo bude účastníkem a vedlejším účastníkem řízení. Cílem tohoto ustanovení je tedy zefektivnit řízení před Ústavním soudem.

3.3 Shrnutí

Ústavní stížnost je tedy návrhem na zahájení řízení před Ústavním soudem. Jako taková proto musí mít obecné náležitosti stanovené ustanovením § 34 ZÚS, kterými jsou:

- **písemná forma** – podání lze učinit osobně, poštou, elektronicky i telefaxem;
- **označení navrhovatele** – dostatečně jednoznačné označení fyzické či právnické osoby, případně veřejnoprávní korporace, která byla účastníkem řízení, v němž bylo vydáno napadené rozhodnutí nebo proti které směřoval napadený zásah;
- **označení věci**, jíž se návrh týká – označení umožňující jednoznačnou identifikaci;

- **vyličení rozhodných skutečností** – pravdivé vyličení všech rozhodných skutkových i právních okolností;
- **označení důkazů** – označení důkazů významných k prokázání skutečností relevantních pro řízení před Ústavním soudem;
- **petit** – dostatečně určitý návrh na vyslovení porušení konkrétního ústavně zaručeného práva a na zrušení individuálního právního aktu nebo na zákaz pokračování v porušování základního lidského práva či obnovení stavu před porušením, případně též návrh na zrušení právní normy;
- datum sepsání a **podpis** právního zástupce.

Zároveň musí ústavní stížnost obsahovat také zvláštní náležitosti, které ZÚS stanoví v ustanovení § 72 a kterými jsou:

- **tvrzení porušení základního lidského práva či svobody** - musí jít o základní lidské právo zaručené ústavním pořádkem nebo mezinárodní lidskoprávní smlouvou a k jeho porušení musí dojít v důsledku rozhodnutí, opatření nebo jiného zásahu orgánu veřejné moci;
- **lhůta** – uvedení skutečností, od nichž se odvíjí běh subjektivní dvouměsíční lhůty a v případě jiného zásahu orgánu veřejné moci též jednoleté objektivní lhůty;
- **kopie napadeného rozhodnutí** – připojení kopie rozhodnutí o posledním procesním prostředku k ochraně práva.

Absence některé z náležitostí návrhu na zahájení řízení vede k výzvě k odstranění vad návrhu soudcem zpravodajem. Neodstranění těchto vad pak v souladu s ustanovením § 43 odst. 1 písm. a) ZÚS vede k odmítnutí návrhu.

4 Struktura ústavní stížnosti

Tato kapitola se zabývá představením jednotlivých stavebních kamenů, z nichž se skládá každá ústavní stížnost. Postupně jednotlivé prvky struktury projdeme a zmíníme doporučení pro každou pasáž stížnosti.

Významný americký právník Antonin Scalia ve své publikaci *Making your case* uvádí, že soud z účastníkovy podání musí být schopen zjistit tři klíčové informace:

1. Co účastník chce, aby soud udělal.
2. Z čeho vyplývá oprávnění soudu postupovat způsobem, který účastník požaduje.
3. Proč je řešení preferované účastníkem lepší než jakákoliv jiná možnost, kterou má soud k dispozici.²⁶

Tyto požadavky platí i pro ústavní stížnosti. Ke komunikaci první informace slouží zejména petit ústavní stížnosti. S druhým bodem v případě ústavních stížností zpravidla nebývá problém. Výrazná většina ústavních stížností požaduje, aby Ústavní soud zrušil rozhodnutí Nejvyššího či Nejvyššího správního soudu. V těchto případech není sporu o tom, že Ústavní soud má pravomoc takové rozhodnutí zrušit.

Navrhuje-li účastník něco jiného, je vhodné se otázkou pravomoci Ústavního soudu zabývat. V několika případech již v minulosti Ústavní soud rozhodl, že není oprávněn konkrétní ústavní stížnost projednat, neboť napadený akt nepředstavuje rozhodnutí, opatření ani jiný zásah orgánu veřejné moci.²⁷

K přesvědčování Ústavního soudu o tom, že určité řešení je nejlepší možné, slouží přirozeně zejména argumentační část stížnosti. Významná je pro tyto účely však i narace, v níž se shrnují relevantní fakta.

²⁶ SCALIA, Antonin, GARNER, Bryan A. *Making your case: the art of persuading judges*. St. Paul: Thomson/West, 2008, s. xxi.

²⁷ Ústavní soud například odmítl ústavní stížnost požadující přezkum amnestijního rozhodnutí prezidenta Klause či rozhodnutí Senátu ve věci disciplinárního řízení proti senátorovi.

4.1 Titulní strana

Titulní strana ústavní stížnosti je první stranou podání, prostřednictvím níž je uvedena samotná argumentace důvodů podání ústavní stížnosti. Podobně jako v případě bakalářské, diplomové či jiné práce titulní strana uvádí budoucího čtenáře (soudce či jeho asistenta) do děje a umožňuje mu získat základní obrysy celého případu. Byť samotná titulní strana nerozhoduje o finálním úspěchu či neúspěchu v dané věci, je její správné vypracování pomyslným plusovým bodem, který může přispět k úspěchu ve věci. Prostřednictvím titulní strany ústavní soudce či jeho asistent získává prvotní dojem o daném případě, na základě něhož může dále postupovat.

ZÚS nehovoří o titulní straně či jiné části ústavní stížnosti, strukturu ústavní stížnosti či náležitostech titulní strany. V textu zákona nalezneme pouze obecné a zvláštní náležitosti ústavní stížnosti, které má ústavní stížnost obsahovat. Řadu z těchto náležitostí je však vhodné uvést právě již na titulní straně, neboť všechny tyto náležitosti jsou důležité pro následující text, v němž se s nimi pracuje.

Stejně jako v jiných procesních předpisech je i v zákoně o Ústavním soudu zahrnuto mezi obecné náležitosti podání uvedení skutečnosti, kdo návrh činí, které věci se týká a co je jím sledováno. Všechny tři náležitosti jsou natolik důležité, že je nezbytné je uvést na titulní straně. Ústavní soud potřebuje již na začátku řízení o ústavní stížnosti vědět, kdo návrh podává. Není možné, aby tato informace chyběla nebo ji dohledával v textu ústavní stížnosti. Obdobně by měla titulní strana vymezit danou věc, o které se v řízení jedná. Rovněž i uvedení skutečnosti, co je návrhem sledováno, poskytuje již na začátku seznámení se s ústavní stížností jasný obrys o tom, na co se má soudce či asistent v ústavní stížnosti zaměřit. Navíc uvedení těchto informací přispívá i k posouzení věci rozhodnuté či věci zahájené.

Výše již byly uvedeny obsahové náležitosti ústavní stížnosti předepsané zákonem. Vedle nich je ovšem vhodné uvést na titulní stranu též některé další informace.

Byť v rámci ústavního soudnictví existuje pouze Ústavní soud jako soudní orgán ústavního soudnictví, je vhodné na titulní stranu umístit Ústavní soud jako adresáta návrhu na zahájení řízení. Takový postup může vyplývat

také ze zvyklostí v rámci občanského, správního či trestního řízení, v nichž je mezi obecné náležitosti podání řazen i orgán, kterému je podání určeno. Po označení subjektu, kterému je ústavní stížnost adresována, bývá velmi často uvedeno datum sepsání ústavní stížnosti.

Jednou ze stěžejních částí titulní strany je uvedení osoby, která ústavní stížnost podává. Takové označení znamená uvedení navrhovatele (či stěžovatele) a v případě, že se nejedná o advokáta, také právního zástupce navrhovatele (stěžovatele), neboť v řízení před Ústavním soudem je obligatorní právní zastoupení. Za vhodné se jeví uvedení také dalších účastníků řízení – hlavních i vedlejších. V případě hlavních účastníků se jedná o ty orgány veřejné moci, které vydaly rozhodnutí napadené/á v ústavní stížnosti. Vedlejší účastníci jsou pak ti, kteří byli účastni některého z předchozích řízení před obecnými soudy. Takové vymezení účastníků v ústavní stížnosti pomáhá rozlišit jednotlivé aktéry řízení a napomáhá Ústavnímu soudu v rámci postupu před vydáním rozhodnutí.

Následuje část, v níž se promítá požadavek na specifikaci, které věci se řízení týká a co je jím sledováno. Typicky tak titulní strana obsahuje informaci o tom, na základě jakého zákonného ustanovení je ústavní stížnost podávána, proti kterým rozhodnutím směřuje a případně i konkrétní návrhy. Tímto nemusíme rozumět pouze návrh na zrušení napadeného/napadených rozhodnutí, ale také žádosti o další opatření (např. odklad vykonatelnosti), které může stěžovatel žádat.

Ve spodní části titulní strany ústavní stížnosti je vhodné zařadit informaci o počtu stejnopisů, v jakém je ústavní stížnost Ústavnímu soudu zasílána. Platí zde pravidlo, že počet stejnopisů odpovídá počtu účastníků řízení včetně vedlejších účastníků + jeden stejnopis pro Ústavní soud. Dále se ve spodní části titulní strany běžně uvádí také informace, jakým způsobem je daný procesní návrh podáván – poštou (typicky doporučeně), elektronicky (emilem či prostřednictvím datové schránky), telefaxem či osobně na podatelnu soudu. Na konci titulní strany pak je zpravidla uveden seznam příloh.

4.2 Narace

Stěžovatel se na Ústavní soud zpravidla obrací po tom, co neúspěšně prošel několika soudními instancemi. Příklad tak již trvá několik let. Logicky tak má stěžovatel podrobné znalosti o celé věci. Bylo by ovšem chybou psát do ústavní stížnosti celou historii případu včetně všech peripetí a detailů.

Úkolem narace je ze složitého děje vybrat ta fakta, která jsou relevantní pro rozhodování Ústavního soudu. Například pokud tvrzené porušení základních práv stěžovatele spočívá v tom, že Nejvyšší správní soud se odchýlil od své judikatury, aniž předložil věc rozšířenému senátu (což představuje porušení práva na zákonného soudce), je zbytečné podrobně popisovat řízení před správními orgány a před krajským soudem. Narace má „nasvítit“ tu část příběhu, kterou se má Ústavní soud zabývat, nikoliv rekapitulovat celý dosavadní průběh řízení.

V praxi se často mohou vyskytnout skutkové okolnosti, které jsou pro klienta nepříznivé. Tyto skutečnosti nemá ústavní stížnost zamlčovat. Je třeba je zmínit a vysvětlit, proč i za těchto okolností má Ústavní soud stěžovateli vyhovět. Vynechání podstatných detailů nepříznivých pro stěžovatele může zásadním způsobem snížit důvěryhodnost celého textu v očích toho, kdo jej bude číst. Jestliže stěžovatel neváhal zmlčet určitou skutkovou okolnost, jakou má čtenář záruku, že například rešerše judikatury prezentovaná v argumentační části stížnosti je úplná?

Nelze se spoléhat na to, že se na zamlčená fakta nepříjde. Pokud by chtěl Ústavní soud stížnosti vyhovět, vyžádá si nejprve spisový materiál a zejména pak vyjádření ostatních účastníků řízení. Především ti účastníci, kteří mají odlišný zájem na výsledku řízení, jsou motivováni k tomu, aby Ústavní soud na nedostatky skutkového líčení v ústavní stížnosti upozornili.

4.3 Argumentace

Již z římského práva je známa zásada *Iura novit curia*. Soud zná právo. Přesto je pasáž obsahující právní argumentaci nejdůležitější součástí ústavní stížnosti. Vychází to zejména z postavení ústavní stížnosti v systému opravných prostředků. Ústavní soud se ke slovu dostává v situaci, kdy jiné státní orgány

již věc přezkoumaly a vydaly rozhodnutí. Vyhověním jakékoliv ústavní stížnosti Ústavní soud radikálně mění právní stav, který tu dosud byl, a zasahuje tak do právní jistoty. Stěžovatel musí Ústavní soud přesvědčit, že je k takovému postupu důvod. Úkolem soudu přitom není, aby domýšlel argumenty za stěžovatele.

Argumentační strategie se liší podle toho, zda již shodnou či podobnou právní otázku Ústavní soud někdy řešil. Existují-li předchozí rozhodnutí Ústavního soudu, je pravděpodobné, že soud rozhodne opět shodně. Při tom je třeba upozornit na to, že Ústavní soud se cítí být vázán pouze svou předchozí judikaturou ve formě nálezů.²⁸ Význam usnesení je proto výrazně menší.

Snazší je pochopitelně situace, kdy je pro klienta příznivé, aby Ústavní soud rozhodl v souladu se svou dosavadní judikaturou. Zde je třeba na tuto judikaturu odkázat a vysvětlit, že klientův případ je podobný těm, které již byly rozhodnuty.

Obtížnější je vypořádat se s judikaturou, která je pro klienta nepříznivá. Opět platí, že ji rozhodně nelze soudu zatajovat. Pokud jste dané rozhodnutí našli vy, najde ho i soud či ostatní účastníci řízení. Je třeba přesvědčit soud, že se těmito rozhodnutími nemá řídit. Nabízí se dvě možné strategie.

Je možno ukázat, že klientův případ je v relevantních ohledech odlišný od těch, na které se judikatura vztahuje, a proto její závěry nelze na stěžovatelovu věc uplatnit. Podle konkrétních okolností případu může mít taková snaha větší či menší naději na úspěch.

Druhou možností je připustit, že dosavadní judikatura na případ stěžovatele dopadá, a pokusit se přesvědčit senát Ústavního soudu, aby postupoval podle § 23 ZÚS a navrhl plénu přijetí stanoviska, jímž se od své dosavadní judikatury soud odchýlí. Úspěch v takové situaci je velmi nepravděpodobný, není však vyloučen. Rozhodně by ovšem měl být klient o dosavadní judikatuře (a tudíž i o nepříznivých vyhlídkách na výsledek řízení) informován, než se rozhodne, zda chce, aby advokát za něj ústavní stížnost podal.

---

²⁸ Pro podrobnosti i kritiku tohoto stavu srov. BENÁK, Jaroslav. K povaze usnesení Ústavního soudu, jímž se odmítá ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněná. *Soudní rozhledy*, Praha: C. H. Beck, 2009, roč. 15, č. 4, s. 126–129.

Není-li daná právní otázka dosud judikována, je třeba soud přesvědčit pomocí odlišných strategií. Ty by měly vycházet z argumentačních postupů, které Ústavní soud sám používá pro odůvodňování svých rozhodnutí. Zavedl-li Ústavní soud ve své rozhodovací praxi pro řešení určitých otázek různé metodologické testy (test proporcionality, test racionality, test diskriminace apod.), lze jen s obtížemi soud přesvědčit o oprávněnosti ústavní stížnosti, nebude-li argumentace založena na příslušném metodologickém nástroji.

4.4 Petit

Každé podání určené Ústavnímu soudu musí obsahovat vymezení toho, co od soudu očekává ten, kdo podání činí. Tato pasáž je nazývána petit, a zpravidla je uváděna na konci podání. Z textu petitu musí být srozumitelné, čeho se stěžovatel domáhá. Ideální je uvést přímo formulaci, kterou může Ústavní soud převzít do výroku svého rozhodnutí.

Ústavní soud, stejně jako kterýkoliv jiný orgán veřejné moci, může činit pouze to, co mu zákon výslovně dovoluje. Tomu je třeba přizpůsobit text petitu a požadovat takové rozhodnutí, jehož vydání je v pravomoci Ústavního soudu. Konkrétně v případě ústavní stížnosti půjde nejčastěji o výrok kasační. Stěžovatel se bude domáhat toho, aby Ústavní soud zrušil rozhodnutí vydaná v předcházejícím řízení.

V případě ústavní stížnosti směřované proti jinému zásahu, bude stěžovatel požadovat, aby Ústavní soud jinému orgánu veřejné moci zakázal jeho jednání, jímž porušuje stěžovatelova základní práva.

Naopak nepřipustné je požadovat, aby Ústavní soud rozhodl namísto obecného soudu. Tedy například, aby zprostil stěžovatele obžaloby, rozhodl o svěřením dítěte do péče či uložil žalovanému zaplatit částku, kterou si vypůjčil od stěžovatele.²⁹

Rozhodnutí, jejichž zrušení se stěžovatel domáhá, je třeba jednoznačně identifikovat. Toho lze zpravidla dosáhnout kombinací názvu orgánu, který

²⁹ Výjimku v tomto směru představují některá další řízení vedená Ústavním soudem. Například v případě řízení dle čl. 87 odst. 1 písm. e) Ústavy požaduje zpravidla návrhovatel, aby Ústavní soud vydal výrok, jímž určí, že byl platně zvolen poslancem či senátorem.

rozhodnutí vydal, datem vydání rozhodnutí a spisovou značkou. Například „Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. prosince 2016, sp. zn. 6 Ads 765/2015.“

Uvedení pouze některého z identifikátorů nemusí postačovat. Zejména v nižších stupních soudní soustavy může existovat více rozhodnutí se stejnou spisovou značkou, jež se navzájem liší v tom, který soud je vydal.

Jestliže v řízení již bylo vydáno kasační rozhodnutí, dochází k tomu, že soud nižšího stupně pokračuje v řízení pod stejnou spisovou značkou. Například zruší-li Ústavní soud výše identifikované rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, bude Nejvyšší správní soud v řízení pokračovat a následně vydá rozhodnutí, jež bude mít shodnou spisovou značku. Bude se ovšem lišit datem vydání a rovněž číslem jednacím.³⁰

Podle okolností může stěžovatel navrhnout též vydání dalších rozhodnutí. Může jít například o návrh na vydání předběžného opatření či návrh, aby Ústavní soud uložil jinému účastníkovi, aby nahradil stěžovateli jeho náklady. Taková rozhodnutí jsou ovšem poměrně vzácná a je tudíž třeba dobře odůvodnit, proč by právě ve stěžovatelově případě měl Ústavní soud takové rozhodnutí vydat.

---

³⁰ Část čísla za pomlčkou totiž identifikuje stranu spisu, na které příslušný dokument začíná.

---

5 Místo závěru

V této kapitole najdete check-list neboli kontrolní seznam. Podle něj můžete zkontrolovat svou ústavní stížnost před tím, než ji definitivně odešlete soudu.

5.1 Formální náležitosti

- Je stížnost podávána ve lhůtě?
- Je stěžovatel zastoupen advokátem? Je doložena plná moc?
- Jsou správně označeni všichni účastníci?
- Má Ústavní soud pravomoc rozhodnout v dané věci?
- Byly vyčerpány všechny předchozí opravné prostředky?
- Obsahuje stížnost datum a podpis?
- Přiložil stěžovatel kopie všech napadených rozhodnutí?

5.2 Narace

- Neobsahuje narace zbytečné informace?
- Nezamlčuje narace fakta nevýhodná pro stěžovatele?
- Vystihuje narace tu část skutkového děje, k níž směřuje argumentace?

5.3 Argumentace

- Existuje relevantní judikatura? Vypořádává se s ní ústavní stížnost?
- Vychází argumentace z metodologie aprobované Ústavním soudem?
- Nezamlčuje stížnost některý argument?

5.4 Petit

- Má Ústavní soud pravomoc vydat rozhodnutí, jehož vydání stěžovatel navrhuje?
- Odpovídá petit zájmům klienta?
- Jsou všechna rozhodnutí, jejichž zrušení petit navrhuje, řádně označena?
- Je petit koherentní s argumentační částí stížnosti?
- Odpovídá označení účastníků petitu?

5.5 Celkový dojem z podání

- Jsou použité fonty a grafika příjemné pro čtení?
- Je dokument přehledně strukturovaný?
- Neobsahuje dokument pravopisné chyby či překlipy?

Literatura a další použité zdroje

- BENÁK, Jaroslav. K povaze usnesení Ústavního soudu, jímž se odmítá ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněná. *Soudní rozhledy*, Praha: C. H. Beck, 2009, roč. 15, č. 4, s. 126–129.
- BOBEK, Michal, KÜHN, Zdeněk. *Judikatura a právní argumentace*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Auditorium, 2013, 494 s. ISBN 978-80-87284-35-3.
- FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. Dotisk 2. vyd. Brno: Václav Klemm, 2011. ISBN 978-80-904083-7-1.
- HOLLÄNDER, Pavel. *Ústavněprávní argumentace: oblédnutí po deseti letech Ústavního soudu*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-861-3137-8.
- SCALIA, Antonin, GARNER, Bryan A. *Making your case: the art of persuading judges*. St. Paul: Thomson/West, 2008. ISBN 978-031-4184-719.
- ŠIMÍČEK, Vojtěch (ed.). *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011. ISBN 978-80-210-5449-3.
- ŠIMÍČEK, Vojtěch, HLOUŠEK, Vít (ed.). *Dělba soudní moci v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004. ISBN 80-210-3318-5.
- UHLÍŘ, David. *Jak psát ústavní stížnosti*. 2015. [on-line]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/efocus/jak-psat-ustavni-stiznosti-99300.html>

Autorský kolektiv

Mgr. Bc. Jaroslav Benák, Ph.D. – kapitoly 4 a 5, celková editace

Mgr. Martina Grochová – kapitola 3

Mgr. et Mgr. Lubomír Majerčík, LL.M. – kapitola 1

JUDr. Ondřej Moravec, Ph.D. – kapitola 2

Mgr. Bc. Josef Šíp – subkapitola 4.1

Ediční rada PrF MU

doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D. (předseda);

prof. JUDr. Josef Bejček, CSc.; prof. JUDr. Jan Hurdík, DrSc.;

doc. JUDr. Věra Kalvodová, Dr.; prof. JUDr. Vladimír Kratochvíl, CSc.;

doc. JUDr. Petr Mrkývka, Ph.D.; doc. JUDr. Radim Polčák, Ph.D.;

prof. JUDr. Petr Průcha, CSc.; doc. JUDr. Markéta Selucká, Ph.D.

PODÁVÁME ÚSTAVNÍ STÍŽNOST

Mgr. Bc. Jaroslav Benák, Ph.D. a kolektiv

Vydala Masarykova univerzita

Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno

Edice Učebnice Právnické fakulty MU, sv. č. 534

1. vydání, 2016

ISBN 978-80-210-8444-5

www.law.muni.cz